

DRÁMAMELLÉKLET

1979

ÁPRILIS

BERKES ERZSÉBET

„A hölgy ugyanis nem hölgy”

Szabó György *Berta* című drámája elé

Több évszázados nevelési tapasztalat állítja, hogy az ingerszegény környezetben fölnövekedett csemete idővel a legárnyaltabb és legerőteljesebb ingereket is egykedvűen fogadja, vagy teljes zavarodottsággal, mert fantáziája, játszó kedve, alkotó- és tájékozódóképessége elsorvadt. Bizonyos színházi reakciók tapasztalásakor jut mindez eszünkbe, mert úgy tetszik, hogy történelmünk során a színházak mind szegényebb ingereket mértek a közönségre, s amikor — másfél évtizede — néhány vállalkozóbb szellemű dráma-író megkísérelte, hogy a nálunk eddig meg nem honosult effektusokat alkalmazza játékaiban, teljes értetlenség, zavar, elutasítás kísérte törekvéseit. Aztán támadt egy kitűnő „gyógypedagógus”, Örkény István, aki mégiscsak kizökkentett a bambaságból. Fül-hallásunk támadt az abszurd és a groteszk iránt. Sőt történelmi lelkiismeretünket nem sérti már, ha véres tragédiákról ironikusan, olykor kacagtatóan látni, akik előtte vagy mellette már korábban is következményeiben is. Bizonyára út nyílik a szellemével rokon — nem epigon! — többi drámaszerzőnek is. Kivált azok útját volna jó ebben fölívelőnek látni, akik előtte vagy mellette már korábban is arra törekedtek, hogy ezt az inger- és színgazdagságot a drámák hangnemében meghonosítsák. Görgey Gábor, Eörsi István, Szabó György munkáira gondolunk. Szabó György első drámáját 1964-ben mutatták be Miskolcon. (*Játék és igazság*, rendezte Orosz György.) Ismerve a magyar drámák pártolásának és a szerzők serkentésének már akkor is érvényben levő intézményes mozgatóit, alig magyarázható az a tény, hogy következő műve — *Székrenybe zárt szerelem*, Pesti Színház — csak öt esztendővel később került a közönség elé. Valószínűbbnek tetszik, hogy az ingerszegény cseperedés következményeivel kell számolnunk: Szabó első műve ugyanis erőteljesebben, mint neveltetésünk követni engedte, az abszurd hatásokkal tett próbát. S hogy 1969-ben mégis színpadot kapott, abban nyilván a *Tótiék* 1968-as bemutatásának is volt némi szerepe. Hihetnénk, hogy az új, kispolgáriás szellemű harácsolókat tollhegyre tűző darab bizalmat keltett a közönségben, kritikusokban és színházvezetőkben. Tévednünk kell. Szabó György egy éppen terítéken levő szakmai vitában vált művével az elmarasztalók argumentumává, s bár a vita mibenlétét azóta el-felelte a „szakma” is, arra azért mindenki emlékezett, hogy a *Székrenybe zárt szerelem* körül bajok voltak. Így azóta elő nem vették, s arra sem tett kísérletet senki, hogy átdolgozva bemutassa. Szabó György ez alatt az idő alatt számos tévéjátékban bizonyította tehetségét.

Amikor 1977-ben az írószövetség és a Magyar-Szovjet Baráti Társaság irodalmi pályázatot hirdetett, Szabó György mégis drámával jelentkezett, a *Bertával*, s az első díjat nyerte el. Mozgékony szellemű s magyar darabra mindig éhes színházaink azonban máig nem tettek vele próbát. Pedig bőven kínálja az érdekes szerepeket, a fanyar-szellemes dialógusokat, s azt a gondolkodási alkalmat, amely a második világháború utolsó esztendejének tanulságai felé igazíthatna. Megnyugvásunkra szolgáljon, hogy Szabó György kitűnő színpad- és közönségismerettel úgy alkotta meg drámáját, hogy azok is, akik csupán a cselekmény felső réteget

képesek érzékelni, élvezni tudják a játék ritmusát, a figurák következetes rajzát és a dialógusok feszültségét, groteszk humorát. Ám ha egy határozott kezű rendező ennél mélyebbre hatol maga is, akkor bármelyik színházunk bármilyen összetételű publikuma el tud jutni a drámai cselekmény jelképes, többszörös jelentő mélységéhez. Berta ugyanis nem egy hölgy. S nem is csak az, aminek mondják: urasági cseléd; Berta azt a kiszolgáltatott és kiharcolt réteget testesíti meg, amelyet a háború utolsó esztendejében ostoba dzsentrizmus, ködös fejű politikusok, hisztérikus lélekgyilkosok és a mögöttük színre lépő Szálasi-banditák odáig gyötörték, hogy — a politikai tájékozatlanság és félrevezettség ellenére is — valóban a főlzabadosulás érzetével fogadja azt a katonát, akit eddigi urai ellenségének mondtak. Berta számára ugyanis nyilvánvalóvá válik, hogy aki *ezzel* szemben áll, neki csak jót hozhat.

Mindez a rövid értelmező-szinopsis talán vizsgálást kelt azokban, akik még emlékeznek a főlzabadosulást sematikus megjelenítő darabokra. Vizsgálást, mert azok éppen azt takarták el a jelszavak, az emberi helyzetek egysíkúságával, ami a történelmi tapasztalatot személyessé, drámában testet ölteni képessé tette: a magatartások és kapcsolatok bonyolultságát. Szabó György drámájának azonban erénye, hogy nem sematizál, nem téved a romantikus patetizálás útjára, hanem mindvégig úgy tömöríti a drámai szituációt és típusokat, hogy azok hitelessége plasztikusá váljék.

A *Bertában* — ahogy minden jó műalkotásban — kirajzolódik egy tágabb történelemszemlélet is, mely a választott tárgykör-nél szélesebben érvényesíthető: bíráló és szeretet — a társadalom legalsóbb osztálya iránt. Berta meghatározottsága szerint — és a magyar viszonyokra kivált érvényes ez — az agrárproletariátus történelmi helyzetének és tudatának értelmezését jelenti. Szabó egyetlen gesztussal — a dráma utolsó jelenetével — képes éreztetni, hogy Berta a cselédhűséget, az ezredéve megszokott magatartást csak érzelmileg képes lerázni. S fölöttébb messze van még attól, hogy sorsát megkísérelje maga irányítani. Az viszont kétségtelen, hogy az első lépés a szerzsantot üdvözlő biccentése.

Vonzó erényei mellett azonban hadd jegyezzük meg a *Bertáról*: nem könnyű darab. Ha poénjait bemondásokká frivolkodják, ha típusaiból kiveszik az egyéni árnyalatokat (Ales jóindulatú; Margó gyerektelen szépasszony, tehát nemcsak a cselédet gyűlöli Bertában, hanem az ötgyerek, jó formájú asszonyt is stb.), vagy tartózkodófinomkodásból ellágyítják bizonyos jeleneteket irrealitásig fokozott megoldásait — a játék tréfává vagy tankönyvillusztrációvá szelődülhet. Érdemes tiszteletben tartani a szerző tárgyi tudását és színpadi ismereteit: a huszonnégy órába tömörített cselekmény néhány hónap summája; annak, ami Horthy „kiugrási” kísérletétől a szovjet katonák megjelenéséig végbement Magyarországon. Nem véletlen, hogy hol s miért ragaszkodik a szerző rigorózus pontossággal a történelmi tények rögzítéséhez, s mikor, az időkezelés milyen leleményéből lép át hónapokat egyetlen jól időzített dialógusfordulattal vagy epizód beiktatásával.

Talán nem oktan az azt remélnünk, hogy ezeket az értékeket színművészetünk olvasói és nézői is helyénvalónak, értékesnek találják a most közreadott dráma alapján.

Berta

Komédia három felvonásban

Történi:

valahol Magyarországon, a negyvenes évek közepén

Szereplők (a színrelépés sorrendjében) :

GÉZA
BERTA KÖZEG
PRÓBAKÖZEG
SERESS
FUTÁR
ALES
MARGÓ
SZERZSÁNT

ELSŐ FELVONÁS

Füledt későnyári délután, Géza úr — negyvenes, piknikus férfi — a zsalugáteres szobában alszik. Tulajdonképpen ebédlő ez, nagy asztallal, kredenccel, de be van állítva, stílustalanul, egy heverő is. Légy zavarhatja Géza urat álmában, mert csapkod, majd felül. Kezébe veszi a légyecsapót. Nézi álmosan és dühödten

BERTA (szemrevaló házvezetőnő, úgy harmincöt év körül, pongyolában bejön) Géza! Géza!

GÉZA Hm!

BERTA Egy autó jött!

GÉZA Egy... micsoda?

BERTA Egy automobil.

GÉZA Hm.

BERTA A kegyelmes úr! Úgy nézem, a kegyelmes úr! Tessék öltözni! (Könnyű háziköntöst ad neki)

GÉZA A kegyelmes úr? Most?

BERTA És csendőrok, vagy mi!

GÉZA (egyszeriben feléd) Hűhal (Rámered Bertára) Biztos? (Rést nyit a zsalugátereken) Szedd a lábad! Vágass csirkét! Hozass bort!

BERTA Mit akarhat?

GÉZA Mit akarhat... mit akarhat... a jó isten tudja, mit akarhat. (Ráver Berta fenekére) Öltözz át! A fityulát is tessék föltenni! (Kitárja a zsalugátert, kifelé) Alázatos szolgálja, kegyelmes uram... jövök, jövök!

BERTA (kisiet)

(Az ajtón két Közeg tolat be valami szerkentyűvel, amelyre egy biciklikerek is van szerelve)

KÖZEG (vigyázzban) Alázatosan kérek engedélyt.

GÉZA Igen... Tessék...

KÖZEG Alázatosan kérek engedélyt a tekintetben, hogy ezt hová tegyük.

GÉZA Ezt?!

KÖZEG Alázatosan... rádió.

SERESS (bejön. Elegáns és gondterhelt)

Ez az ebédlője, ugye, jól emlékszem?

GÉZA Igen, kegyelmes uram. Tulajdonképpen...

SERESS (egy kézmozdulattal elhallgattatja, int a két Közegnek, azok elhelyezik a gépet a szobában és várakoznak) Jól van, jól van. (Gézához) Adasson bort nekik, kvantum szátisz.

GÉZA (a latin kifejezéstől kissé megzavarodva) Igen. Értem.

SERESS (a Közeghez) Lelépni! (A Közegek tisztelegnek és távoznak. Gézához, mosolyogva) A... régi házvezetőnője van még?

GÉZA Alázatosan... hm... (Próbál kedélyesen szólni ő is) Hát igen. Az én koromban, kegyelmes úr...

SERESS Csak ne emlegessük a korunkat.

GÉZA No persze, ne is! (Kiált) Berta!

BERTA (már szobalánynak öltözve, belép.

Pukedlizzik)

GÉZA Adj, fiam, az uraknak bort, pástétomot, aludtjejet, amit kérnek. Tessék!

BERTA (újból pukedlizzik és kisiet) SERESS (kedvtelven néz utána) Meglőhetős... még mindig. Jól mondom? GÉZA (kínlódván) Tetszik tudni... én már csak megmaradok ennél az évjáratnál.

SERESS Megértem. Ámbár...

GÉZA Igen?

SERESS... ámbár... a cselédséggel kialakított túlzóan bizalmas viszony adott esetben megbosszulhatja magát. Miért nem váltogatja inkább a szeretőit? Nem... szó sincs róla, hogy erkölcsi skrupulusaim volnának... de hát, végeredményben, az én gazdatiszti karom is része a nemzet gerincének.

GÉZA Természetesen. Köszönöm szépen a figyelmeztetést.

SERESS (leül, lazít a nyakkendőjén) Nyilván meglepi látogatásom. Tud adni egy hideg fröccsöt? Hangsúlyozom... hideget.

GÉZA Azonnal. Van jegünk. (Kisiet)

SERESS (mihelyt magára marad, feláll, odamegy a szerkentyűhöz, kapcsolgat rajta, megpergeti a biciklikereket. Ahogy a kerék forog, úgy villózik egy piros lámpa a szerkezet tetején. Ahogy a kerék leáll, abbamarad a villogás is. Seress visszai a helyére, és ezt figyel)

GÉZA (bejön) Intézkedtem, kegyelmes úr. (Tárva tartja az ajtót, udvarián, hogy Berta a tálcával bejöhessen. A tálcán szódásüveg, egy jéggel telt faedényben. Borosüveg. Két pohár Lerakodik, elmenne)

SERESS Maga hány éves?

BERTA (ismét kis pukedlivel, ami alig megy neki) Harmincöt, kérem.

SERESS Es az apja?

BERTA Hatvankilenc.

SERESS (bosszús kis mozdulattal) Nem azt kértem, hogy ő hány éves, hanem hogy... micsoda!

BERTA Apám? Tehenes.

SERESS Tehenes, kérem szépen.

BERTA Tehenes, kérem szépen, itt volt a majorban, de most már nem itt él, mivelhogy kiöregedett.

GÉZA Jó lett volna tehensgazdának is, de aztán mégis inkább átment a Tiszántúlra.

SERESS Értem. Vallásilag?

BERTA Római katolikus, kérem szépen.

SERESS Igen, igen...

GÉZA Békésből szegődött ide a családjá, kegyelmes uram, békési tót ez.

SERESS (Bertához) És... várják az oroszokat, mi?

BERTA Nem tudom, mit tetszik kérdezni.

SERESS A szlávok mind várják az oroszokat. Tudnak beszélni velük. Az oroszok felosztják a nagybirtokot, és aki tud beszélni velük, annak többet osztanak. Hallott erről?

BERTA Kérem szépen, én erről semmit nem hallottam.

GÉZA A cselédség nálunk nem politizálhat.

SERESS Ez helyes... Hát... elmehet, ha akar.

BERTA (pukedlizzik) Igenis. (Kimegy)

SERESS Nehéz napok jönnek. Tud róla?

GÉZA Hát... nemigen beszél róla senki.

Újságot meg nem járatok.

SERESS Erről az újság se ír. Nehéz napok jönnek... ezért is vagyok itt. De erről senkinek nem szabad beszélni! Váratlan látogatásom teljesen titkos!

GÉZA Értem.

SERESS Maga semmit nem ért, és az a jó, ha nem is fog érteni. Látja azt ott? (A szerkezetre mutat. Géza bólint) Nos, a fejünkkel játszunk. (A fejére mutat) Ezzel, barátom... és noha akciómról a kormányzó úr, természetesen, informálva van, adott esetben az államreazon megkövetelheti, hogy mégse tudjon róla. Képes követni?

GÉZA Igen.

SERESS Ez iniciatív politika, és ezzel maga eddig még nem találkozott. Figuratív kombináció. Mennyire van tőlünk a jugoszláv határ?

GÉZA Melyik, tisztelettel?

SERESS A régi.

GÉZA Tizennyolc kilométer. Illetve...

SERESS Igen?

GÉZA Illetve... most ugyebár a határ túloldalán is német csapatok vannak.

SERESS Nos, éppen erről van szó. A németek előbb vagy utóbb, de mindenképpen kivonulnak onnan.

GÉZA Es... bemelegünk mi.

SERESS Csak a Bácskába mentünk. Itt, a Dunántúlon, még eldöntetlen a területi kérdés, és, feltehetően, az is marad, mivel most már nem mi fogunk bevonulni oda... hanem...

GÉZA Hanem?

SERESS Csodálkozni fog... hanem alkalmasint az angolok.

GÉZA Az angolok? Oda?

SERESS Meglehet, ide is, barátom. Nos, e ponton lép akciónkba a figuratív kombináció. (A szerkezetre) Tudja, mi ez?

GÉZA Nem tudom, tisztelettel.
SERESS Ez egy rövidhullámú rádió. Tudok vele adni is, venni is.
GÉZA Igen.
SERESS Öngerjesztő szisztémával. Telep is van hozzá, de az csak a vételhez elegendő. Mivel a pusztán, itt, villany nincs...
GÉZA Az nincsen, kegyelmes úr. SERESS...kénytelen voltam ehhez a megoldáshoz folyamodni. Ért maga a konspirációhoz?
GÉZA Tetszik tudni. . .
SERESS Ne is értsen, mert magyar ember nem konspirál. A maga dolga, hogy pontosan teljesítsük a Jurcsek-féle beadványt, nehogy a német megneszeljen bármit is. En viszont. . . kapcsolatot fogok keresni Isztambul.
GÉZA (hihetetlenül) Innen?
SERESS Innen. A legnagyobb titokban, persze... és kizárólag a maga közreműködésével. (Szódat spriccel a poharába, majd bort tölt bele) A biciklikereket fogja alkalomadtán tekerni, mert azt én, ha adásban vagyok, nem tudom.
GÉZA Igenis.
SERESS Ez bizalmas ügy, tudja? (Észreveszi, hogy Géza azt figyel, mit csinál) Látom, meglepi, hogy előbb engedem a pohárba a vizet, és csak aztán öntöm rá a bort. Ez a Seress-féle fröccs, rossz szokás. Gyilkosságnak mondják az olaszok. Aprópó... a kiugrásukról nyilván hallott?
GÉZA Míró! kérem szépen?
SERESS Az olaszok kiugrásáról. ! Elképesztő!
GÉZA Ne tessék haragudni. . .
SERESS Magának mindegy, hogyan alakul a jövőnk?
GÉZA Dehogynis mindegy, kérem szépen... de ide csak a hivatalos ügyiratok érkeznek.
SERESS Balkán ! Mi több... Ázsia! Jószíval még azt sem tudja, hogy háború van! Számolja a Jurcsek-féle pontokat, mit magának vérzivatar ! Es paráználkodik nekem, összefekszik a tehenes lányával...
GÉZA Tetszik tudni...
SERESS Ne vájon közbel!
GÉZA Igenis.
SERESS A történelem nagy kataklizmáiban... maga ... akár a suszterboga-rak...
GÉZA Ezt én azért... így. . . nem mondanám.
SERESS Mindenesetre most garanciákat szeretnék arra vonatkozólag, hogy akár adok, akár veszek, illetéktelen nem zavar. Mit fog tenni biztonságom érdeké-ben?
GÉZA Beszélek Bertával.
SERESS És?
GÉZA Berta szól odakint. Tessék elhinni, mindent megteszek, amúgy se szokott bejönni ide senki.
SERESS A védelmemre rendelt két közeg-ellátása a gazdaságot terheli. Adasson nekik kosztot, kvártélyt, jelölje meg a velük érintkező személyt. Ha pedig a vékáeftől érkezik valaki, vagy a nyomozati ügyosztály embereit látja ólálkodni itt, azonnal eltüntet engem. Hasonmód a gépet is.
GÉZA A jégveremben lehet elbújni, kegyelmes úr.
SERESS Hol?
GÉZA Mindjárt az ólak mögött. Ritkán megýünk oda.

SERESS Nos, alkalomadtán majd vitessen bele matracot. A sors különösen nagy feladatra jelölt ki minket, és korántsem közömbös, hogyan oldjuk meg ezt. Konceptciónk lényege szerint ugyanis... mi-helyt a kedvező alkalom felkínálja ma-gát, mi... fogjuk magunkat, és kiugrunk a háborúból, ukmukfukk, nem ér a nevem.
GÉZA Igenis, tisztelettel.
SERESS Mivel itt már csak veszíteni lehet, nyilvánvalóan arra kell koncentrálnunk, hogy a lehető legkevesebbet veszítsük. Ennek okáért először is kormányt kell alakítanunk Londonban.
GÉZA Hol?
SERESS Londonban.
GÉZA Igen ...
SERESS Es ennek a kormánynak... előreláthatólag... én leszek a külügyminisztere.
GÉZA (erőltetett elragadtatással) Kegyelmes uram...!
SERESS Mellőzze a formáságokat ! Inkább arra gondoljon, hogy van kormánya a cseheknek, a lengyeleknek, a franciáknak. . . mindenkinek van kormánya... már úgy értem, odakint. Nekünk azonban mindössze csak ötmillió dollárunk van Amerikában, az is letétre, három aláírásra, nehogy Eckhardt maga vegye föl az egészet. Ez még nem kormány, igaz?
GÉZA Hát... nem.
SERESS Ugyanakkor... a kiutazás, tekintettel a háborús eseményekre, ördögien meg van nehezítve. Bethlen gróf se vállalja a bizonytalan körülményeket, nem csodálkozhat tehát, ha nem vállalom én se.
GÉZA Nem csodálkozom, kegyelmes úr.
SERESS Ámbár... ha a törökhöz eljutunk... már egyszerű a dolog. Jelzem, a törökök már megint több esze volt, mint nekünk. Mi ez? (Motorberregést hallani) Motor? (Az ablakhoz siet) Meg-lepne, ha máris futárt küldenének.
GÉZA Felöltözhetnék?
SERESS Tessék. (Háttra se néz)
GÉZA Tetszik tudni, ilyenkor, ha cséplés van, korábban kelek. . . de ebéd után. . . már csak a gondolataim rendezése végett... bóbiskolok egy kicsit.
KÖZEG (az ajtóban) A futár, kegyelmes úr. (Kimegy)
FUTAR (nyakig bőruhában, porosan, motorszemüveggel besiet, átrýját Seressnek egy borítékot, kimegy)
SERESS No végre! (Feltépi a borítékot, kivessz belőle egy csokornyakkendőt) Van gyufája?
GÉZA Igen. (Gyufát ad neki)
SERESS (meggyújtja a borítékot, elégeti) Rendes dolog, mi ? (Leveszi nyakkendőjét, felkötö a csokornyakkendő) Végte-re is, a nyugatiakkal okosabb így tárgyalni, ehhez vannak szokva. Szellőztessen!
GÉZA (áhitattal) Egyenesen Budapest-ról?!
SERESS (a motoros elme-gy) Barátom, itt minden olajozottan működik. Most már leadhatjuk a hívójelet. (A géphez megy; int Gézának, aki hajtani kezdi a kereket. A lámpa kigyullad. Seress a mikrofonba) Halló ! Halló ! Itt vércse ! Itt vércse ! Halló ! Vétel ! (Gézának, magyarázóan, a hangszóróra mutatva) Innen fog jönni a hang. Hallja?
GÉZA Nem.
SERESS Ez még csak a hívójel ! Halló! Itt vércse ! Jelentkezzék !

GÉZA Talán azt is tessék 'bemondani, hogy ki jelentkezzék, kegyelmes uram.
SERESS (lesújtó pillantással Gézára) Hal-ló ! Halló... nádireréb. . . hall engem? Itt vércse. . .
BERTA (belép, elképed. Int Gézának. Az hasonló értetlen gesztussal válaszol)
SERESS Nádireréb... legalább kráko-gj bele, kérlek alássan ! (Gézához) Hall va-lamit? (Észreveszi Bertát) Mit akar?
BERTA Kegyelmes úr. . .
GÉZA (leáll a taposással. A lámpa kialszik)
SERESS Ilyenkor... megmondtam... ne zavarjanak!
BERTA Kegyelmes úr... ne tessék, hara-gudni ... de katonák jöttek.
SERESS Lehetetlen!
BERTA És körülfogták a házat.
SERESS Miféle... katonák?
BERTA Magyar katonák. Lovon.
SERESS Ország!
ALES (egyenuhában bejön) Liptóváry al-ezredes, szervusz, kérlek, hogyan kerülsz ide? (Gézának) A bajai mentelepet hoz-zom. Ön gondoskodik majd rólunk, ugye?
SERESS Franci!
ALES Béci! (Összeölelkezik Seressel) Na-hát! (Kackiásan, sarkantyúját összepen-dítve Bertának) Kezit csokolom, nagy-ságos asszony. Kérem, nézze el, hogy csizmával rontok a szalonba. De a szol-gálat, haha. . . az bizony szolgálat!
SERESS A hölgy. . . illetve. . .
BERTA (pukedlizzik, zavartan)
SERESS A hölgy ugyanis... nem hölgy.
ALES Ó !
SERESS Ennélfogva. . .
ALES De... nőnemű személy, nem? (Ber-tához) Jó napot. (Seresshez) A metresszed? Remek. Hol időzik a kegyelmes asszony?
GÉZA Ha megengedi, alezredes úr...
ALES Édes fiam, én mindent megengedek, de szőltsön csak Ales-nek, mert az rövi-debb, és alig van idő. Harci cselekményt hajtunk végre.
SERESS Csak nem helyeződtek át ide a hadműveletek?
ALES Az is harci cselekmény, hogy hadra keltünk Bajáról. Államérdek, hogy a hat-vannyolc remek csődöröm istállót, le-génységi állományom pedig körletet kapjon. (Gézához) Most maga jön.
GÉZA Hatvannyolc lovat tetszett mon-dani?
ALES Hatvannyolc tenyészmént, a magyar hadsereg csataló-alapját. Ezenkívül van még igavonónk, persze, a fogatolt járművekhez, valamint órszakasz, segéd-tiszt, szolgálatvezető, csicskás, einund-cvancig, drejundcvancig. Nyílt parancs a zászlósnál. (Seresshez) Ugye, Bécikém, nincs kifogásod ellene ? Magyar királyi lovaspapirokkal fizetünk.
SERESS (fanyarul) Erezd magad otthon.
ALES (leül, fröccsöt csinál magának) Máris úgy érzem. De hogy a birtoko-don talállak, az bizony meglep. Nem te leszel az új külügyminiszter?
SERESS Hogyan?
ALES Ezt hallom.
SERESS Hallod?
ALES No persze ... mit nem hall az ember.
SERESS (Bertának) Ezt magának nem szabad hallani!
BERTA (kimegy)

ALES Jó kis töltött galamb. Önthetek?
SERESS Majd én. *(Megint előbb vizet ereszt a pohárba, és csak azután tölt bort)* Honnét szerzed az értesüléseted?
ALES Tudod, az nem lep meg, hogy miniszter leszel. De az igen, hogy a kormányt áthelyezték. . . ide. Ez micsoda?
SERESS Fröccs.
ALES Fordítva?
SERESS Így szeretem.
ALES Egyéni ! *(Gézához)* Maga nem iszik?
GÉZA Bertik Géza vagyok.
ALES *(Seresshez)* A tiszted ? *(Gézához)* Szervusz, kérlek, intézkedj. Álcázni kell az istállókat.
GÉZA *(kimegy)*
ALES Böhönye nagy ember. Sűrű vére van. Milyen származék?
SERESS Paraszti. Kitanult.
ALES Látszik rajta. Egy úr magának is hozatott volna poharat. Apropó. . . míg el nem felejttem... volt itt két csendőr is, vagy efféle. . . tudsz róla?
SERESS Hogyne tudnék! Különleges őrszemélyzet !
ALES Az istenért, csak nem vagy letartóztatásban ? A rendelkezésedre állok!
SERESS Ugyan! Hová gondolsz!
ALES No várj. Akkor kieresztem őket. *(Feláll)*
SERESS Honnan?
ALES A jégveremből. Mi, méneskariak, tulajdonképpen a huszársághoz tartozunk, ezt nem szabad feledni. Ebből kifolyólag soha nem szeretjük, ha bármiféle gyalogbéka elénk áll. Márpedig ez a kettő elénk állt.
SERESS Meg ne bántsd őket! Árthatnak!
ALES Neked ? A deznált miniszternek?
SERESS Tulajdonképpen az a helyzet, hogy némi jóindulatú részükről is szükségem van.
ALES Züllik az ország !
SERESS Tudod, amiért itt vagyok, az nem egészen fair.
ALES Öregem !
SERESS Ugyanis... én most konspirálok.
ALES Hát ide jutottunk! Egy kormányfőtanácsos. . . konspirál ! Hát magyar dolog ez ? Az a véleményem, kérlek, hogy ez mind elkerülhető lett volna, ha annak idején nem egy tengerészt ültettek volna lóra, már megbocsáss a nyílt szóért, hanem egy rátermett csödörös gyereket. Mert. . . mihez ért ez, kérдем szeretettel ? Ad egy... rosszul kormányozza a főméltóságú asszonyt. Ad kettő. . . a nyelvet se bírja valami jól, és. . . abszurdum, möglich... mindenféle német szót kever a beszédbe.
SERESS Mégis. . . mindenképpen ő a garancia.
ALES Mire? Édes öregem, mire? SERESS Hogy államrendünk és ezeréves társadalmi berendezkedésünk. . . az-után... nos, azután is megmarad. ALES Mi után ? Fog történni valami? SERESS Kérlek, nem vagyok felhatalmazva rá, hogy erről bármit is közöljek. ALES Jó, jó... majd meglátjuk. Nagyon jól tudom, hogy kivel kártáznak. Egy nagybányai és vitéz. . . a Goldbergerrel kártáznak. És nagyon jól tudom azt is, hogy ki a macája. Mit gondolsz, fog ez számítani az angoloknál ? Ez az ember egyszerűen csödbe vitt minket, öregem. A királyt elkergetni, ahhoz bezzeg volt esze.
SERESS A kabinet most előre tekint.

ALES A kijelölt miniszterét meg őrizteti. Nekem beszélhetsz!
SERESS Ki állítja, hogy őriztet?
ALES Te mondtad. Hogy milyen fontos neked, jóindulatú-e az a két gyalogbéka. Igaz is. . . kellemetlenül érintene, ha oda-fagyat a jégre?
SERESS örült! Tulajdonképpen rám vigyáznak!
ALES Kerget valaki. . .
SERESS Ugyan!
ALES Egy külügyminisztert!
SERESS Még nem vagyok az. De ha sokat emlegeted, nem is leszek.
ALES Oh, pardon! Még titok?
SERESS Kombináció.
ALES Ahá !
SERESS És tulajdonképpen nem is itt kelene külügyködnöm, hanem Londonban.
ALES Hol?
SERESS Londonban.
ALES Ilyen jól bírod a nyelvet?
SERESS Franci, ne ugrass engem!
ALES Én? Kérlek, ez egy kissé bonyolult nekem. Például, hogyan jutsz el oda egyáltalán ? A vonatok Párizson túl nem árnak, mert valami expedíciós hadsereg mozog arrafelé, ha jól tudom, éppen a te angoljaid.
SERESS Meg amerikaiak.
ALES Érdekelnek az amerikaiak. Mind gumit rág.
SERESS Mit rág?
ALES Baján volt egy amerikás magyar. Az mesélte. Marokra fognak valami gumit, és bedobják a szájukba. Hülye dolog lehet. Erről jut eszembe, kiséghető-nél néhány óvszerrel, testvér, mivelhogy a hűhóban Baján felejtettem az ellátmány felét.
SERESS Tulajdonképpen miért hagytad el állomáshelyedet?
ALES Mert parancsot kaptam rá, egyszerű. Salzburgba megyünk. Erdélyben ismeretlen márkájú harckocsik tüntek fel.
SERESS Nem igaz!
ALES Lehet, hogy nem igaz, de így van. Legalábbis az unokahúgom, aki a férje révén most az erdőből visszakapott valamit, azt írja, hogy ismeretlenek, és ez... tekintve, hogy nőszemélyről van szó, ráadásul nem is a legfiatalabb év-járatból, egyáltalán nem meglepő. Honnan ismerhetné a tankokat?
SERESS A szovjetek... már ott?
ALES De bizony azok, édes öregem. És ott. De azt már ne tőlem kérdezd, hogyan kerültek oda. Feltehetőleg hernyó-talpon.
SERESS *(felugrik, izgatott)* De hiszen. . . átvettük a kezdeményezést !
ALES Átvettük. Itt vannak.
SERESS Át kell vennünk... újból!
ALES Kinek kell átvennie? Neked? Nekem? Ez a vezérkar dolga, barátom, és te amúgy is csak a külügyért vagy felelős. Illetve. . . leszel.
SERESS Ugye, most úgy csinálsz, mintha az egészet nem értenéd, pedig érted?
ALES *(kétértelműen mosolyog)* Bizd ide. . . magyar kincstári ész. *(Megemeli a poharát, kis szünet után)* Csak az nem fér bele, hogy miért akarsz te éppen az angoloknál karriert csinálni, amikor náluk feltehetően már van külügyminiszter! *(Nevet, odakoccintja poharát Seresséhez)* No, csin-csin, nincs harag! *(Iszik, feláll, meghúzza a derékszíját. A szíjon pisztolytáska, pisztoly)* Igaz is. . . az embereid ! *(A rádióra)* Hát ez ? Eketaliga?

SERESS Előbb ereszd ki őket. Aztán majd elmondom.
ALES Nevetnék, ha valami újmódi huncutság volna! Nem rádió ez, vagy efféle, véletlenül?
SERESS Bevallom, az.
ALES És? Fogja Londont? *(Búcsút int, kimegy)*
SERESS *(elgondolkozva néz Ales után, majd a rádióhoz megy, kapcsolja, csavargat. Előbb recsegést, majd hangfoszlányokat hallani. Végre talál valami zenét, korra jellemző zenét; ez hirtelen bömbölni kezd)*
ALES *(máris visszaérkezik; a zene ütemére tánclépéseket tesz. Előveszi a pisztolyát. Megcélozza a szódásüveget. Seress száján látni, hogy rákíált)*
SERESS *(elzárja a zenét)* Megörültél?
ALES *(elrakja a pisztolyt)* Szeretek szódát lőni. Szegeden, ha mulattunk, minden este lőttem kettőt, hármat. Apropó. . . izgat ez a különös szokásod a fröccsel. Csakugyan más, ha előbb a vizet töltöm ki, és csak azután a bort?
SERESS Jó szemed van.
ALES Pompás szemem van. Annak idején itt lőttem meg... *(Szemét mutatja)* . . .például a mókust, hogy minél kevesebb lyuk legyen a bőrén. Annak ide-jén a mókusbunda nagy divat volt, a feleségem még ma is azt hordja. Tulajdonképpen hogy képzelitek ezt a ki-ugrást, amiről szelvényben beszélnek?
SERESS Bonyolult ügy.
ALES Ez a háború már nem háború. Itt már sorozatban lőnek. Miért nem szóltok, hogy tessék minket békén hagyni?
SERESS Az igazat megvallva, ugranánk mi, édes öregem, csak az nem világos, hogy hova. És mikor. De senki nem kíváncsi ránk, a német sógort kivéve.
ALES No, azok igazán nem várhatják el, hogy megmaradjunk velük. Nem egy lovas fajta.
SERESS Először is. . . kerestük az angolokat. Nem álltak velünk szóba. Hadiállapotban vagyunk Amerikával is, mit tesz isten, Amerika se áll velünk szóba. Marad az úgyszintén velünk hadiállapotba került Kanada, Dél-Afrika és esetleg Új-Zéland.
ALES Ez hol van?
SERESS Ausztrália mellett. Egyébként azal is hadiállapotban vagyunk. Ez a szerencsétlen Bárdossy annak idején hadat üzent mindenkinek, akit a térképen csak meglátott.
ALES Huncut dolog !
SERESS Megjegyzem, az Egyesült Államok amúgy is csak a mi hadüzenetünk után fél évvel igazolta vissza a dolgot, meglehet, azért, mert eleinte nem találták, merre is vagyunk. Aztán megtalálták. Négymotoros bombázókkal találták meg. A főméltóságú urat ez külön bosszantja.
ALES Fene hitte volna, hogy ennyi ország van !
SERESS No ja!
ALES Annak idején ezekről nem is tanultunk!
SERESS Meglehetősen gondot okoz az is, hogy mind ez ideig se angol, se amerikai csapatokkal nem jutottunk érintkezésbe.
ALES Kerülnek minket, mi? Nem mondom... adna nekik a magyar virtust!
SERESS Éppen ez az... hogy nem adnánk nekik semmit. Legfeljebb békejobbot.
ALES Ez nekem magas.

SERESS A kormányzó úr úgy gondolja, hogy kibékülhetnénk. És tüstént kitűnénk a fehér zászlót, Mihelyt erre tévedne egyetlen Jimmy is.

ALES Na, de hát... a harci dicsőség... az kutya? Egyszer végre már úgy istenigazában elverhetnénk valakit.

SERESS És te... miért nem vagy a fronton?

ALES Nem igazodnék el. Itt már egészen másképp mennek a dolgok, mint annak idején.

SERESS Azon imádkozz, hogy legyen valahol végre egy vonalunk, ahol angolok állnak velünk szemben. Mert akkor csak átküldenék egy parlamentert, és ipics, apacs, meg vagyunk mentve. Rádióval bonyolultabb az ilyen.

ALES Csakugyan! Anglia... parlamenti ország!

SERESS Mi közünk ahhoz?

ALES *(oktatón)* Anglia, mondom, egy parlamenti ország, ennél fogva nem idegenkedik a parlamenterektől. Ez, látom, nincs is bután kigondolva.

SERESS *(megnézi magának)* Ugye, ugratsz?

ALES Mégiscsak szomorú! Paktálni az ellenséggel...

SERESS Rádásul van valami határozatuk, hogy a három nagy külön-külön senkivel se egyezkedik.

ALES Ki a harmadik?

SERESS Nemcsak ugratsz engem, hanem provokálsz is.

ALES Van az angol. Van az amerikai. Harmadikról én nem tudok.

SERESS Ne kényszeríts, hogy kimondjam!

ALES Mit?

SERESS Hogy a harmadik... kicsoda. ALES És miért ne?

SERESS Mert ez koncepciónk lényege. Úgy teszünk, mintha a három nagy igazából csak kettő volna.

ALES És a harmadik kicsoda? Törpe?

SERESS Úgy látom, a méneskarban te vagy a Hasek. *(Tönust vált)* Nem is érdekel, hogyan szállásoltak be az embereid?

ALES *(előrehajol, fojtottan)* Barátom, megvallok neked valamit. Mi nem is evakuálunk. Mi... lógunk.

SERESS Hogyan...?!

ALES Hát... jönnek... amarról. Tudod, kik!

SERESS Bajára?

ALES Is. Bajára... is. Meg máshova is. Jönnek, öregem, akár beszélünk róla, akár nem, és képtelen megállítani őket a tengely.

SERESS Nem érdekes! Az akciójuk... hogy úgy mondjam... egyszerű és áttekinthető akció, alapfokú cselekmény, mivel csak jönnek és jönnek, és kész. Mi viszont bonyolultan játszunk. Mi... taktikázunk, kérlek. Ennél fogva cselekményünk magasabb rendű, minek okáért úgy véljük, az ő tevékenységük elhanyagolható.

ALES No de hát... nem érted?

SERESS Jönnek, jövőgetnek, majd elfáradnak. Majd megállnak! Es a Botond-ágyúk? Es az Árpád-vonal?

ALES Francikám, én ismerem őket. Én tudom. En hadifogoly voltam náluk. Engem népbiztosokért cseréltek ki.

SERESS Ezt nem is hallottam még!

ALES Nem beszélünk róla. De... én Szegeden se voltam, ébredő magyar se voltam, különítményes se voltam, csak

beprotezsált valaki a vérszövetségbe később. En tempót vesztettem, kérlek, ezért jutott nekem már csak Baja. Így mondom neked hát, tiszta szívből, hogy... félek. Szólj az érdekemben valamit!

SERESS Itt? Kinél?

ALES Az angoloknál, hogyhogya kinél? Beszélj velük, hogy Liptóváry alezredes asszonyostul letenné a fegyvert, amennyiben a csődörökkel szabad elvonulást és végkielégítést kap. A kaucióm végül is veszik.

SERESS Es az eskü?

ALES Végeredményben csak azt akarom, amit a főméltóságú úr. Semmivel se többet. Feleségem kint lapul a kocsin, egy ponyva alatt.

SERESS A nagyságos asszony itt van?!

ALES Hát hol lenne? Baján? A nyílt parancsra meg egy fogorvos csinált pecsétet. Mindent tudsz.

SERESS És te... odakint várakoztatod Margót? Micsoda méltatlan körülmények!

ALES Beágyaztam a tartalék szénába. Egy Liptóváryné, született Sáfár és Gergőnteyt! Ennél többet nem tehetek.

SERESS Az embereim látták?

ALES Az embereid, kérlek, egyelőre a szó szoros értelmében hűvösre vannak téve.

Majd kieresztem őket, ha itt az asszony.

Csak óvatosan... ez ilyenkor az első

számú szabály. Adjuk le a rádiógramot.

SERESS A lovagiasság mindenekelőtt!

ALES *(megpendíti sarkantyúit, kimegy)*

SERESS A rádió... majd azután! *(Újból bekapcsolja a rádiót. Tangó fog áradni belőle, diszkrétén)* Margó, Margó, hát

így kell hogy viszontlássalak?

MARGÓ *(a körülményekhez képest elegánsan, mókusbundával, kis táskával belép. Megáll)*

SERESS Drága!

MARGÓ *(kézcsókra, nyújtja a kezét)* Saci sürgönyözt, hogy erre vagy. Légy a segítségünkre, Franci!

SERESS *(kezet csókol, szertartásosan, hosszan)*

ALES *(megáll az ajtóban. Csodálkozva)* Nahát! Ti nem vagytok haragban?

Függöny

MÁSODIK FELVONÁS

Ugyanaz a szín, de már este. Petróleum-függőlámpa ég. Az ebédlasztal kihúzva; Berta ezt teríti meg. Margó a heverőn ül; a körmét lakkozva, fújja, szárítja. Estélyi ruha van rajta. Az ékszerai időnként megcsörrennek

MARGÓ *(nézi a sürgölődő Bertát)* Kedveském, maga itt született?

BERTA Igen, nagyságos asszony. MARGÓ Es merre járt a nagyvilágban? BERTA Nem nagyon megyek én semerre. MARGÓ De Pesten csak volt? Vagy Fű-

reden?

BERTA *(megáll, töpreng)* Egyszer bevitt apám a járásba. Nem messze innen. Egy vár is van ott.

MARGÓ Még... Magyarország?

BERTA Hát persze.

MARGÓ *(kis szünet után)* És itt járt iskolába is?

BERTA Igen, nagyságos asszony. Van a majorban iskola, van tanító.

MARGÓ Igazán?

BERTA Négyosztályos. Reggel mind a négy osztály együtt énekelte az egyszeregyet, amíg csak a tanító úr bejött.

MARGÓ Énekelni az egyszeregyet? Ezt még nem hallottam!

BERTA Tetszik tudni, így aztán soha nem felejtí el az ember.

MARGÓ Előadna valamit belőle? BERTA *(mosolyogva)* Nem... abból én már kinőttem.

MARGÓ Miért? Ha nem titok... hány éves?

BERTA Harmincöt leszek, nagyságos asszony. Most szeptemberben.

MARGÓ És elhiszi nekem, hogy nagyon is jól tartja magát? *(Hátradől)* Tudja, az idő,

az idő... ez a mi nagy ellenségünk. Sokat gondolkoztam ezen. Végére is, nekünk csak egyetlenegy ellenfelünk van, az idő.

(Rágyújt, kifújja a füstöt) Nem szeretné belakkozni a körmeit?

BERTA Köszönöm. Soha nem csináltam.

MARGÓ Tiltja valaki?

BERTA Hát... nem...

MARGÓ Akkor?

BERTA, Soha nem csináltam.

MARGÓ Maga épp úgy nő itt... mint a nők általában, igaz?

BERTA Ez itt nem szokás.

MARGÓ Nőnek lenni, úgy érti...? *(Ne-vet)*

Kedveském, mi tulajdonképpen egyidősek vagyunk. Es nézze meg az én szemem alját, nézze meg a magáét. Vagy itt van, tessék... *(Feláll)* ...mérjük össze a fenekünket. A magáé gömbölyű és...

(Megtapogatja) ...feszés, bizonyára még mindig akad valaki, aki szívesen csíp bele, valami jó kis szénaszagú istállóban, nincs igazam? Az enyém pedig... holott strandolok... hát ez csak, a maguk nyelvén

szólva, ez bizony csak amolyan fokhagymagirizd. Miért? *(Berta nem válaszol)* Nos, jól mondtam?

BERTA Mit, nagyságos asszony? MARGÓ Ezt a kifejezést. Hogy... fokhagymagirizd.

BERTA Gerezd.

MARGÓ Lehetséges, hogy errefelé gerezd. Másfelé viszont girizd. *(Kicsit megsértődött)* Igen, volt nálunk egy lány, aki pontosan így mondta... girizd. És annak az apja is cseléd volt, kedveském, mi több, még a nagyapja is az volt. Rendes, tisztességes magyar ősfamília. Gyereke

nincs?

BERTA De van, nagyságos asszony. MARGÓ Csakugyan? És hol?

BERTA Mind az öt, itt a majorban.

MARGÓ Öt?!

BERTA Lányok. Sajnos, nekem csak

lányom lehet, úgy látszik. Akárhányszor

gondolkoztunk rajta, csak lány lett megint.

MARGÓ Gondolkoztak rajta? Jó! *(Ne-vet)*

Es kivel? Mit csinál a férje? BERTA

Nekem még nincsen férjem, nagyságos

asszony.

MARGÓ Bocsánat! *(Visszaül, nincs megelégedve a körmével, újra bekeni)* Látja,

ezért jó érdeklődni. Soha nem tudtam

volna meg különben, hogy még itt, az isten

háta mögött is, ennyire mozgalmalms lehet

az élet. És... az apukák...?

BERTA Mind egy embertől van. De, tetszik

tudni, összeházasodnunk egyelőre nem

szabad.

MARGÓ Jaj, de szép! Jaj, de romantikus!

Miért nem?

BERTA A különbségek miatt. Ha lehet,

majd elvesz. De erről többet nem mond-

hatok, mert ha a dolog kitudódik, elbocsátják.

MARGÓ Nekem se mondhatja meg?

BERTA A nagyságos asszonynak se.

MARGÓ *(felvillanyozva)* És ha én mégis kiderítem? Valaki a majornak? Vagy másutt?... Netán. Uriember? *(Berta hallgat, terít)* Ambár... ez meglepne. Uriember ilyen rangkülönbséggel nem ígér házasságot. Csak nem... ó, én balga... a boldog apát csak nem tisztelhetjük éppen Géza úrban?

BERTA Szépen kérem, ne tessék beszélni erről.

MARGÓ No, nézz oda! Egy szakképzett gazdász! Gratulálok! Amilyen remete-élet van itt... Tehát maguk ketten szoktak... gondolkodni...? *(Nevet)* Bertik Géza, donzsuan.

BERTA Tessék talán másról beszélgetni, nagyságos asszony.

MARGÓ Kedveském, engem soha nem szoktak kioktatni. *(Már tudja, hogy ez a stílus bosszantja Bertát, tehát folytatja)* Bertik Géza... kezicsókólok, kezicsókólok, a gyerekek meg csak jönnek, übtre. Ez aztán a termékenység! Ezt nevezem annak! *(Tönust vált)* Tudja, én a maga Gézájáról azt hittem, hogy mam-lasz. Golyhó. És, mit tesz isten... alamu-szi macska nagyot ugrik. Jól mon-dom? *(Odamegy Bertához, átfogja a vállát, vigasztalná; hiába)* De ne vegye annyira a szívére, amit mondok, hallja? *(Belátva, hogy a vigasztalás hatástalan, bekapcsolja a rádiót)* Szeretném látni azokat a lányokat.

BERTA Ne tessék ilyet akarni.

MARGÓ Picik? Nagyk?

BERTA Három már dolgozik.

MARGÓ Remek! Éltrevalók! Tudja, ma-gukban ez a legszebb... hogy olyan életrevalók. *(A zene lassan bejön, Margó hallgatja egy kicsit: hegedűszó. Elzárja a rádiót)* Nem bírom a cincogást, inkább danoljon valamit. Ugye, jól mondom? *(Kis szünet után)* Valami szép, valami tiszta-szép magyar népdalt, amit az aratók énekelnek, vagy... tesztem azt... a maga gyerekei...

BERTA A cséplésnél?

MARGÓ Hát... akkor, amit maga hallott, kedvesem, az édesapjától... mondjuk, a fonóban. Mi is volt a maga papája?

BERTA Tehenes.

MARGÓ És... hány tehenük volt? BERTA Itt, a gazdaságban volt tehenes. MARGÓ Es nem is volt saját tehenük? BERTA Nem volt, csak egy ideig. MARGÓ Akkor meg honnét kaptak te-
jet a... pulyák? Csak azt ne mondja, hogy mindet maga szoptatta, egyedül. *(Berta nem válaszol)* No, hajlandó volna előadni valamit? *(Kérlelve)* Igazán! Kérem, legyen szíves! Mondjuk, amit az istállóban énekeltek. Fejéskor...
BERTA Nemigen szoktak ott énekelni, nagyságos asszony. Legfeljebb azt, hogy „En a téglagyárban lakom, téglaporosa kalapom...”
MARGÓ *(énekelve folytatja)* „Megyek az úton lefelé... senki se mondja, gyere bé...”
Hát ez bizony nem sok.
BERTA Es azt se a fejéskor, persze, mert a fejés női dolog.
MARGÓ *(elmosolyodik)* Ez jó. Ezt, engedelmével, mint isteni bon-mót, alkalomadtán fel fogom használni. Tudja, mit? Akkor énekelje el nekem az egy-szeregyet!

BERTA Micsodát?

MARGÓ Az egyszeregyet. Ahogy regge-lenként szokták, mielőtt a tanító úr be-jött volna.

BERTA De hát az nem ének!

MARGÓ Most mondta...

BERTA Igen, énekeltük, mégsem ének.

MARGÓ *(szigorúbban)* Pedig én határo-zottan emlékszem, hogy ezt a szót hasz-nálta: énekeltük. Akkor hát... tessék.

BERTA Kérem szépen... ha lehetséges, ne legyen muszáj engem regulázni.

MARGÓ *(felcsattan)* Hogyan mondtad?

(Az ajtó lassan kinyitlik. Mindketten meg-lepetve odanéznek)

KÖZEG *(kintről, elcsigázottan)* Bocsánat... alázatosan...

MARGÓ Jesszus! Egy gólem!

KÖZEG *(bejön. Pontosabban: bevánszorog. Jéggé van fagyva. Hajja fehér zúzmará. Csákós kalapja hátul a kezében. Két keze egyébként össze van kötve)* Alázatosan kérek engedélyt... *(Próbál egyenesen megállni, de meginog)*

MARGÓ Mi történt magával? És... egyáltalán... kicsoda?

BERTA A csendőr, nagyságos asszony.

KÖZEG Nem csendőr vagyok, hanem különleges közeg, kezeit csókólok. Es járőrparancsnok, jelenteni szeretnék a kegyelmes úrnak.

MARGÓ A kegyelmes úr nincs itt. A mag-tár tetejére ment fel, északi fényt nézni.

KÖZEG *(töpreng)* Igenis, igenis. Akkor... kérek engedélyt a távozásra. MARGÓ Hová megy, ilyen állapotban? *(A Közeg újra meginog)* Hallja? *(Oda-lép, hogy megtámogassa)*

KÖZEG Tessék csak hagyni... ez semmiképpen nem szabályos. *(Engedi, hogy Margó odavezesse a heverőhöz, és leültesse)*

MARGÓ Hol fagyott össze, nyár közepén?

KÖZEG Jelentem, a járőrtársam még ott van.

BERTA A jégveremben...?

MARGÓ Ennyit ér, ha a férjem intézkedik.

KÖZEG Ott felejtettek, kérem szépen. A katonák azt mondták ugyan, hogy csak addig tartanak benn, amíg a nagyságos asszony belopózik ide. De aztán berúgtak, megkötözték, összeverték, el-szökték. Tessék megbocsátani, hogy en-nélfogva nem tisztelegtem, alázatosan.

MARGÓ Mit szokott inni ilyenkor? Ko-nyakot?

KÖZEG Mindegy az, kezét csókólok.

BERTA *(a pohárszékből üveget, kupicát vesz elő, tölt; ettől kezdve a Közeg sú-rún iszik)*

KÖZEG És ha akadna valahol egy kés, tisztelettel... mármint a kötelzetem el-vágása végett! *(Margó kioldja a kötelet)* Nagyon szépen köszönöm. *(Fújja kezéről a zúzmarát; majd ugyanezt teszi a ka-kastollal is a kalpagon)* Atkozottul jó: eget gyűjtöttek be. Es nemcsak ez kom-plikálja a problémát, kezeit csókólok, hanem az is, hogy elkotorták róla a szal-mát, minek okaért ott feküdtünk a csu-pasz fagyban, és járőrtársam már csak annyit mond: édesanya. Feltétlenül je-lentést fogok írni.

MARGÓ *(tölt)* Még egy pohárral, jóember?

KÖZEG *(gyanakodva)* Ez nem konyak. Ez dió.

BERTA Mi főzzük.

KÖZEG Engedéllyel? *(Tartja a kupicát)* Kezicsókólok. Ne tessék azt hinni, hogy a fejembe száll, mert a mi fejünk kizá-rólag arra van rendszeresítve, hogy a kalpagot tartsa. *(Döcögve nevet a saját viccén)* Ki tetszetek próbálni már a rádiót?

MARGÓ Ez olyan... férfidolog.

KÖZEG Mert a magam részéről szívesen megtekerném. A jégen egész idő alatt azt forgattam magamban, hogy le kell adnom a vészjelet. Mint kiderült, ugyan-erre az elhatározásra jutott a járőrtársam is.

MARGÓ Vészjelet nem fog engedni az uram.

KÖZEG Pedig minékünk bármiféle áru-lást azonnal kell jelenteni, mégpedig személy szerint és dringende közvetlenül vitéz Beregfyy altábornagy úrnak.

MARGÓ Barátom, itt mindenki hú a fő-méltóságú kormányzó úrhoz.

KÖZEG No, az nem is olyan biztos. És... ha biztos volna is, nem is olyan biztos, hogy jó az.

MARGÓ Miért? Kihez legyünk hüek?

KÖZEG A főméltóságú úr is áru-lásban settenkedik, tetszik tudni. Van már egy új emberünk.

MARGÓ Közölte ezt Seress úrral is?

KÖZEG Hogyan tehettem volna ilyet, kezi-csókolom, amikor mi kifejezetten arra vagyunk rendelve, hogy ökegyelmessége épségét védjük? Csak hát... tetszik tudni... most is külön veszélyeknek teszi ki magát a kegyelmes úr. Amit most szemlél például, és amiben megakadályozni az ismert okok miatt nem állt módunkban, az bizony nem északi fény, soha nem is volt az. *(Bertához)* Kérem megtölteni az üveget.

BERTA *(a kiürült likőrös üveggel kimegy)*

KÖZEG *(titokzatosan)* Nem akartam cse-lédszemély előtt mondani. Az északi fény megvolt már a harmincas időkakban, még a háború előtt, mert mindig a háborút szokta bejelenteni, mint ezúttal is. Amit most a kegyelmes úr szemlél... az bizony... ágyútűz!

MARGÓ Jesszus!

KÖZEG Úgy bizony! Ágyútűz,

MARGÓ És... milyen ágyúk?

KÖZEG Azt a veremből, persze, nem lehet földérinteni. De másképpen villog, mint az északi fény. Nem is odafönt villog, hanem idelent. Bizony, bizony, Margócska. Es ilyenkor bezzeg felbomlik a fegyelem, alázatosan.

MARGÓ Honnét tudja a nevetem? KÖZEG Mi... kezicsókólok... igazán mindent tudunk. Jó csellel küldtem ki azt a nőszemélyt, mi? *(Már kapatos, tehát bizalmasodik)* A cselédségre végül is semmi nem tartozik.

MARGÓ Azt kérdeztem, maga honnét tudja a nevetem?

KÖZEG *(titokzatosan mosollyal)* Nagyságos asszonyom, a helyzet az, hogy mi igazából mindent tudunk. Min-dent! Még a nagyságos asszony testi fölépítését is tudjuk, még az anyajegyét is, kezeit csókólok.

MARGÓ No, erre kíváncsi vagyok! És... hol van?

KÖZEG A kiskegyed anyajegy? *(Kun-cog)*

MARGÓ Igen. Az.

KÖZEG Hát... hihi... ott, a jobb térde fölött, belül, kisarasz.

MARGÓ *(felhúzza a szoknyáját, leméri arasszal)*

MARGÓ Pontosan.

KÖZEG Tessék figyelembe venni, hogy a mi kötelességünk elsősorban felmérni az ország személyi állományát. Másrészt viszont... az állandó harci készség, no, ez is a mi dolgunk. Tessék meg-nézni a fogsoromat... *(Végighúzza Margó kezét a fogsorán)*...há... bá... akár a cápának!

MARGÓ *(elkapja és nézegeti a kezét, mintha megvágta volna valami)*

KÖZEG Nem akarom megijeszteni, nagysád, de hasonló mód ki van hegyezve minden más adottságom is. Vagy itt van például... a vízpart-figura. Kiskegyed letérdel... *(A fejénél térdre nyomja Margót, aki megbűvölte engedelmeskedik)*... előrehajítja a kis fejét, az ékszerait oldalt rakja, hogy zuhanáskor ne tessék magával sodorni... .

MARGÓ És?

KÖZEG És én beleeresztek a kiskegyed tarkójába. Tetszik érteni?

MARGÓ *(elborzadva feláll, hátrál)*

KÖZEG Tudományosan vagyunk kiképezve. *(Rekedten)* De ha másképpen gondolja, hozza csak ide az anyajegyet, majd kitalálunk valamit.

MARGÓ Magának elment az esze! Nem tudja, kivel beszél!

KÖZEG *(hátrahanyatlik)* Ilyenkor ugyanis felbomlik a fegyelem, nincsenek urak, és kizárólag az jut nőhöz, aki fegyveres. Kérvényt kell benyújtani? *(Lehunja a szemét)* Hallod? Kérvényt?

BERTA *(bejön a megtöltött üveggel)*

MARGÓ Elaludt, szegény ember

BERTA Szerintem... berügött.

MARGÓ Tudja, kedveském, harci időkben még azt sem lehet csodálni. Az egyszerű emberek dolgában amúgy is megértéssel kell lennünk.

KÖZEG *(megmozdul, szimatol, felül. Kijózanodva)* Az a baj, nagyságos asszony, hogy huszonöt év alatt mindent bemértünk, mindent följegyeztünk, és most itt van az a rengeteg sok adat, mégsem megyünk vele már semmire. *(Elveszi az üveget, meghúzza)* Viszek a járőrtársamnak is, mivelhogy ez bajtársi kötelesség. *(Feláll, összecsapja a bokáját)* Vége az úri világnak, kezeit csókolom, annak bizony vége van!

MARGÓ Maga lehetetlenül viselkedik. Miféle hang ez? Mire bázíroz?

KÖZEG Sokan azt hiszik, hogy ezt a háborút elvesztettük.

MARGÓ És? No jó, elvesztetteik. Vesztettünk már mások is. Ez még senkjt nem jogosít fel a bizalmaskodásra. Élünk? Megvagyunk? Barátom, ugyanúgy megvagyunk, amennyiben nem tekintem legfőbb ellenségünket, az időt.

KÖZEG *(felteszi a kalpagot, megigazítja a derekszíját)* No, adunk majd annak is. Bocsánatot kérek az alkalmatlankodásért. *(Elveszi az üveget, tiszteleg)* Kérek engedélyt a távozásra. *(Kimegy)*

MARGÓ Érdekes ember. Feltehetőleg boldogtalan. És tudja, hány illet lehet látni manapság?

BERTA *(meggyújtja a gyertyákat az asztalon)* Miért tetszik annyiszor emlegetni az időt?

MARGÓ Mert háborús időkben minden felfokozott. Még az idő is kétszer olyan gyorsan szalad. Szászor olyan gyorsan. Örjítően szalad, érti?!

BERTA Inkább lassúdik.

MARGÓ Az idő... vesztés. Elveszik az arcom. A bőröm fénye. A Balaton. BERTA Nem értem!

MARGÓ Jó, elismerem, gyönyörűségek közt teltek a napjaim. De ahogy telik az idő, úgy múlik is.

BERTA Igen.

MARGÓ Mármost... a gyönyörűség nem fogy, én viszont kiszikkadok. Megalázó helyzet. Személyes sértésnek érzem, hogy ugyanott és ugyanúgy más is meglelje a maga gyönyörűségét, ahogy tettem azt annak idején. Hogy iksz vagy ipszilon túlélt engem, és akkor is megmártózik Füreden, amikor én már nem leszek.

BERTA Ez a sors.

MARGÓ Ez a gyalázata. Mondjuk... a maga lánykái. Fel nőnek.

BERTA Adja isten!

MARGÓ És... valami csoda folytán... ámbár igen nagy csodának kell bekövetkeznie ahhoz... valamelyikük például elvetődik egyszer a Balatonhoz. Be-dugja a lábát a vízbe. Sikongat.

BERTA Adná isten!

MARGÓ És... történetesen... ugyanott tenné ezt, ahol én?! Megőrülök! Értsen meg, fiam, ennek még a gondolata, a pusztá föltételezése is megőrjít.

BERTA Akkor ne tessék rá gondolni.

MARGÓ Nem tudok másra gondolni. Mert sértő ez, még képletben is, állatias, távolról sem komm-il-fő. Beültetnek a szénába, egy ponyva alá? És köz-ben... . mások... a rangomhoz, a társadalmi helyzetemhez képest számításba se vehetők... . teszem azt... szerelmeskednek?

BERTA Miért kell folyton ilyesmiken töprengeni?

MARGÓ Mert állat vagy, nem érted; azért. *(Szünet)* Ülök ebben a petróleum-szagú szobában, menlevélért könyörög-hetek Seressnek, nézem magát a gyertyáival, és halálhangulatom van.

BERTA Máskor ne tessék nekem ilyet mondani!

MARGÓ Mert? Mert?

BERTA Géza úr nem fogja túrni.

MARGÓ Géza úr?!

(Belép Géza, kitárja az ajtót, belép Seress, nyomában Ales. Egyikük sem szól. Némán megáll ki-ki az asztali széke mögött, várva, hogy Margó elfoglalja a főhelyet)

Mi van, uraim? Nincs északi fény?

(Az asztalfőhöz megy, és leül. Leülnek az urak is.)

SERESS Nagyon is van, Margó. Isten kardja villog felettünk.

MARGÓ Villog?

ALES Kérlek, ez egy furcsa fény. Ne is beszéljünk róla.

GÉZA *(Bertának)* Tálalni! *(Berta kimegy. Margóhoz)* Villózik az ég alja, holott a múltkor nagy magasságban láttuk csak vörösleni, és akkor nem is villogott.

SERESS Meglehet, kisvártatva megszólalnak a harsonák is.

ALES No, akkor aztán lesz futkosás!

Beszéltél már a törökökkel?

SERESS Bosszant ez is. Elképzelné se tudom, hol lehet a baj. A gerjesztő működik. A vétel kifejezetten jó. Hangok

is hallatszanak az éterből, nyüzsög és fecserészik a világ, de tudomást se vesz rólunk. Mintha rajta se volnánk a térképen.

BERTA *(hozza az első fogást. Ettől kezdve sűrűn jár ki-be, és munkája köti le figyelmét)*

ALES Ez... piszokság.

MARGÓ *(Seressnek)* Annyit mondták maguk, drágám, hogy piciny ország, félrehúzódo ország, árnyékba tolt ország, hogy most aztán oda is tolták... az árnyékba.

ALES Az angolokat azért nem értem.

SERESS Tudja, Margó, hogy magának bizonyos tekintetben igaza van?

ALES Azért nem értem... hogy Bajára végül is ki jön be majd. Az angol vagy az amerikai.

SERESS Még nincs fixálva. *(Margónak)* Mi egy kisméretű nagyhatalomra építettük politikánkat.

ALES *(bosszantja, hogy Seress nem neki beszél)* Kérlek, érdekelne, hogy ebben a tekintetben mi a főmértősségű úr álláspontja.

SERESS Milyen tekintetben?

ALES A méntelepre vonatkozólag.

SERESS Ne ízetlenkedj!

ALES *(megsértve)* Kérlek!

SERESS *(ráteszi kezét Ales kezére, hogy kiengesztelje)* Kérlek, kormányzó urunk álláspontja generálisan az, amint már mondtam is, hogy csak a két nagy valamelyikével vagyunk hajlandók tárgyalni, de se jugoszláv, se másmilyen hadsereg nem jöhet. És ha a dolog másképpen nem megy, dobjanak le minden-felé ejtőernyősöket.

ALES Ez okos kombináció.

SERESS És az egyetlen jó megoldás. Este még a német érdekszférához tartozunk, reggelre meg az angolokhoz. Ha megjönnek a Jimmyk, mindenki a helyén marad.

ALES De azért mi... ugye... visszamehetünk Bajára?

MARGÓ Mi csak hajózzunk Teddy bátyádhoz, drágám. Persze, vigyük a lovakat is.

ALES *(Seresshez)* Nem lehetne, kérlek, egyszer már a magyar érdekszférához tartozni? *(Margóhoz)* Ne igyál annyit!

SERESS Ez csak abban az esetben lehetséges, ha négy tenger mossa majd határainkat. A balti, az adriai, a fekete... és melyik is? No igen, az atlanti. Főmértősségű urunk szívösen kerülne jószomszédi viszonyba Portugáliával. Csakhogy... amennyiben erre sor nem kerül, a gazdasági szívóhatás feltétlenül odatapaszt minket a gazdagabbakhoz. Vegyük például Venezuela esetét. Vagy Panamát.

ALES Panama... ott mindenki kalapban jár,

MARGÓ Majd te is felteszed a kalapot.

SERESS Uraim, megalkuvás nélkül nem megy a dolog. Történelmi szükségesség, hogy változtassuk önérzetünket. Ha tizenkilencben nem voltál idehaza, akkor nem emlékezhetsz például Romanellire. Ki volt Romanelli? Egy szimpla olasz ezredes.

ALES Olaszországban minden második katonára vagy tábornokra, vagy ezredes.

SERESS Mégis haptákban álltunk előtte annak idején, mert segített átmenteni az embereinket. De mást mondok. Itt van például Vyx alezredes... kérem! Egy alezredes...

ALES Miért ? Én is az vagyok!

SERESS De nem francia alezredes, kérlek szépen. Küldött Vyx egy jegyzéket, és? És?

ALES Mit... és?

SERESS Megáll a bolsevik előnyomulás. ALES Most is elkelve egy ilyen alezredes. SERESS (a tőle megszokott mélabúval)

Nos, igen...

ALES Ne írjak egy jegyzéket most... én ? MARGO Nem is tudsz írni.

ALES Jó. Akkor nem írok.

SERESS Egyébként is... mi hivatalosan semmiféle előnyomulásról nem tudunk. Egylőre csupán a frontvonalak kiigazítása folyik. Tízennégy katasztrális holdat kap mindenki, aki egy tankot kilő.

ALES Mennyit?

SERESS Tízennégyet.

ALES Nem rossz! És ha szétlővik a nagybirtokot ?

SERESS Az a baj, hogy mégsem lövik. MARGO Milyen tankot?

ALES Hát... csak az olyat, drágám, amelyik a mintáját tekintve, ahogy Bözsi írta is, tulajdonképpen ismeretlen. (Seresshez) Tudod, Bözsinek volt az a nagy botránya huszonhétben egy utermannel.

SERESS Á ! Az Arizónából?

ALES Végére is nem tekinthető katonai szakírónak.

MARGO Azt mégsem értem, hogyan alakulhatott ki ilyen helyzet, maguk nagyokosok.

SERESS Lehetett látni ezt előre? Kedves Margó, bizonyos csapatok mindig más-honnét jönnek, mint ahol várjuk. Felállítottuk a Kárpátok bércein az Árpád-vonalat? Felállítottuk. És hol bukkannak fel ? Erdélyben. Persze... nem is-merik a klasszikus német hadművelési teóriákat.

ALES No de... feleségem kérdése mégis-csak logikus?

MARGO Drága vagy!

ALES Amennyiben ők... nem amott jönnek, hanem emitt, miért nem várjuk őket... ügyszintén emitt?

SERESS Atkarolják a frontszakaszt, ennyi az egész. Meg áttörik. A kabinetiroda szerint már csak a csoda segít, és ez, valami új fegyver képében, Hitlernél állítólag megvan. Csakhogy eleddig senki se látta,

MARGO Azért csoda!

SERESS Ezért inkább kiugrunk. Kilenc küldöttséget menesztettünk eddig Konsztantinápolyba. A Siófok melletti Gámszpusztáról Náday tábornok elrepült Bariba, ámbár... sajnos... elfelejtette magával vinni az írásbeli meghatalmazást. Jó emberünk ezen kívül a lisszaboni magyar nagykövet...

MARGO Ejtőernyős viszont sehol.

ALES Végére is nem valami kellemes dolog ugrálni ebben a melegben ! Vagy a földérintésük nem jó!

SERESS Biztos forrásból tudom, hogy a pilóták nyakában selyemsál, és a selyemsálra rá van nyomtatva a térkép. A kérdés csupán annyi, rá vagyunk-e vezetve?

ALES Pech. Nagy pech.

MARGO (Gézához) Maga csak eszik, barátom. De óvakodik attól, hogy megmondja, mi erről az egészről a véleménye?

GÉZA Mire tetszik gondolni?

SERESS Nem az ő dolga ez, drága Margó. Arra vannak hivatottak.

ALES Egy úrnak akkor is van véleménye, ha nincsen.

GÉZA (kínlódba) Kezicsókolom, én a Jurcsék-féle pontokkal vagyok lekötve. Hadi helyzetben a németeknek csépe-lünk. Semmi akadály, természetesen, hogy ezentúl az angoloknak csépeljünk. Vagy akárki másnak, hiszen a magyar búza világhírű, mivel a sikértartalma nagy.

ALES Milyen jó réteseket ettünk Baján! Emlékszel?

MARGO Talán itt az ideje, hogy számot vess vele... a szakácsunk megszökött.

ALES Kátai?

MARGO És hasonlóképp az őrszakasz. A zászlós. A csicskás.

ALES Ez... nem igaz!

MARGO A szolgálatvezető is megszökött.

ALES (Seresshez) Tessék !

MARGO Csak a csődörök maradtak és te.

ALES (Seresshez) Tessék! Ilyen a pa-raszt! Megbízhatatlan, sunyi. (Gézához)

Berta is tud sütni?

MARGO Majd éppen neki fogjuk kiszol-gáltatni magunkat!

SERESS (a váratlanul éles hangra) Valami baj van?

MARGO Szívességet kérni mindenestre nem fogok.

ALES Ki beszél itt szívességről ? Bertuska yégeredményben aranyos.

GÉZA Nagyon is jól megcsinálja, kezi-csókolom! Szóljak neki?

MARGO Jaj, de utálok az efféle kiszol-gáltatottságot!

GÉZA Nagyságos asszony, nem tudom, miért éppen engem tetszik bántani.

MARGO Magát?! (Felkacag) Géza úr, hallott maga arról, hogy alamuszi macska nagyot ugrik?

GÉZA Igen, kezicsókolom.

MARGO Es, hogy... ötöt kölykezik? ötöt?

GÉZA (teljesen mezevarodva) Hát... ötöt. Vagy hetet. A fajtától függ. MARGO

(megvetően) Héh!

ALES Kérlek, Margó, ne cifrázd az intéző úrral, mert ő nem a mi állományunkba tartozik.

MARGO (kezénél fogva maga mellé állítja Bertát) A kettőnk véleményét mondom, igaz?

ALES Mondtam, hogy ne igyál annyit.

MARGO Mert a kettőnk véleménye az, hogy gyereket csinálni minden fáfejű tud!

BERTA (elhúzza a kezét) En ilyet nem mondtam.

MARGO Még meghazudtol!

SERESS Nagyságos asszonyom, mintha a hajánál fogva rángatna elő most valami olyan problémát, ami semmiképpen nem tartozik ide, ilyen időkben.

MARGO Minden ide tartozik, mert kevés ' az idő. (Bertához, kedvesen) Mondja,

aranyos, nincs itt maga... megint... úgy?

BERTA (elhátrál)

MARGO Uraim, ez a nő többre vitte, mint akárhány feleség!

SERESS Az istenért, mi baja van vele?

MARGO Béci... én egyszerűen nem bírom a parasztokat. (Kínos csönd) Olyan sok van belőlük ! És... egyre több!

SERESS (mérgesen) Pedig nagyon jó lesz, kedves Margó, ha idejében megszokja, hogy az angoloknál mindenki egyenlő lesz, mert mindenkinek egyformán azt mondják majd, hogy miszter. Vagy miszisz.

ALES (Bertára) Illetve... missz. Kaphat-nék még egy szelettel?

GÉZA Berta igazán hűséggel szolgál. Nem tudom, mi kifogása lehetne ellene. SERESS És ez a hűség, drágám... urak... nos, ez a dolgozó osztályok legszebb tulajdonsága minálunk. Ők hűek marad-nak hozzánk, mi pedig... öhozzájuk. Így nyilatkozik meg az úr és paraszt ezeréves egysége. Es ez a gondolat őket, szerencsére, oly mértékben áthatja, hogy még a legalsóbb rétegek is... a cselédek például... ragaszkodnak is ehhez az egységhez, pedig, ha meggondoljuk, tulajdonképpen mezőgazdasági pro-lik. A maga helyében óvakodnék hát, Margó, ezt az egészet megbontani. ALES Ha iszik, mindig ilyen.

MARGO Nagyon is eszemnél vagyok!

ALES Jó, jó, rendben van. (Átnyúl az asztalon, megsimogatja Margó kezét)

Fölzakarta idegállapotunkat ez a háború. (Bertához)

ALES Bertuska, holnap rétest kérünk.

MARGO Te csak ne kérj !

ALES Mákos rétes, diós rétes, túrós rétes, káposztás rétes, almás rétes, cseresznyés rétes, káposz-tökös rétes. Ki-hagytam valamit?

MARGO Te ne kérj, ettől... hanem pa-rancsolj ! Nézze meg az ember!

SERESS Újra kezdi?

BERTA Tessék elhinni, mindent megte-szek.

MARGO Mindent?

BERTA Mindent.

GÉZA Soha nem merült fel ellene kifogás.

MARGO (gúnyosan Gézának) Azt... el-hiszem! (Bertához) Nos, jól van. Ha mindent... akkor az egyszerűet is. ALES A... mi csodát?

MARGO Ne félj, nem felejtettem el!

BERTA Kérem szépen, ne tessék tegezni.

MARGO Hogyan?!

SERESS Talán helyesebb, Margó, ha le-fekszik,

MARGO (ránéz Seressre. Az lekushad)

ALES (Bertának) Ez egy régi szép szokás, Bertuska... mert régen a munkaadója mindig tegezte a személyzetet. Jelzem, ettől sokkal családiasabb is lehetett az egész.

MARGO No persze! (Seresshez) Amit én most a hajánál fogva előrángatok, és ami látszólag nem tartozik ide, az nagyon is idetartozik, barátom. Azt mond-ja, mindent megcsinál. Miért nem éne-kelte el nekem az egyszerűet az előbb?

ALES Ilyet én még nem is hallottam.

MARGO Én se. Ezért akarom tudni, hogy milyen. Akarom... világos?

ALES (Seresshez) Ezt én már ismerem.

Jobb nem ellenkezni vele.

SERESS De amikor ez... örültség!?

MARGO (Aleshez) Kényszerítsd, hogy énekeljen!

SERESS Nagyságos asszonyom, komolyan kérem... hagyjon föl ezzel.

MARGO 0 az asszony, a vemhes, a teli-vér asszony... én pedig csak egy ki-szikkadt kurva vagyok !

GÉZA De... kezicsókolom ! (Bertához) Menj ki !

MARGO Ragaszkodom ahhoz, hogy itt maradjon!

GÉZA Tisztelettel, tessék szíves lenni békén hagyni, sokat dolgozott, és fáradt. A hangja se jó.

MARGO Fáradt?! (Bertához) Tisztelettel kérem, most rögtön tessék előadni, ho-

gyan is csinálták, amíg a tanító bácsi be nem jött?
BERTA Énekeltek. . . hogy egyszer egy az egy ... kétszer egy az kétfő.
MARGÓ Remek. Most... ugyanezt... nótában?!

SERESS No, de Margó. . . !
MARGÓ Kinek a kenyereét eszi ? Azt akarom, hogy ne legyen ebben a szobában kétfőle akarat. Hogy meghajtsa a macacs, büszke kis fejét.

SERESS Ennek semmi értelme !
MARGÓ Csak ennek van értelme.
GÉZA Énekel !
BERTA *(megmakacsolta magát, hallgat)*
MARGÓ *(Aleshez)* Add csak ide a pisztolyodat !
ALES Ne marhulj ! *(Átnyújtja a fegyvert. Seresshez, mosolyogva, mentegetőzve)* Kérlek szépen, én nem is tudom, mi lesz ebből !
SERESS Tessék azt a fegyvert letenni!
MARGÓ *(ráfogja a pisztolyt Bertára)* Nos?
GÉZA *(odalép Margóhoz)* Ennek nem lesz jó vége, kérem tisztelettel, mert fegyvert... emberre ... még töltetlenül sem szabad ráfogni. Még viccből sem !
MARGÓ *(felnéz Gézára)* Ki mondta, hogy ez nincs megtöltve? *(Feláll, hátrarúgja a széket, Géza felé fordul, mutatja a fegyvert)* Kandúrka... belenézett?
GÉZA *(félszeg lépést tesz Margó felé)* Nem értek hozzá. De. . . arra kérem. . .
MARGÓ *(Aleshez)* Hogyan kell ezt elsütni? *(Elsüti a pisztolyt. Géza összerogy. Seress és Ales felugrik)*
BERTA *(szája elé kapja a kezét, hogy ne síkítson. Lassan hátrál, elhátrál az egész csoporttól)*

Függöny

HARMADIK FELVONÁS

Ugyanaz a szín, hajnalban. A gyertyák már nem égnek; valaki amúgy is lerakta őket a földre ott, ahol Géza összerogyott. Ales az asztalra borulva alszik

BERTA *(áll és énekel)* „Hatszor hat az harminchat, hétszer hat az negyvenkettő, nyolcszor hat az negyvennyolc, kilencszer hat ötvennégy, tízszer hat az hatvan.”
MARGÓ *(félkört ír le a pisztollyal)* Tovább!
SERESS *(ülve bóbiskol)* Idegeimre mégy, drága Margó. Most tanuljam meg az egyszeregyet ?
MARGÓ Ért annyit ez a monotonía, mint Ravel. Elringat. Elbágyaszt. Minden elműlik egyszer, minden végéhez ér. Ez a monotonía marad most már... az, ami időtlen.
SERESS Irigylem az energiádat.
BERTA „Egyszer hét az hét „...”
SERESS *(felemeli a kezét)* És mindig azért kaptunk össze, mert makacskodtál. Igaz?
MARGÓ Igaz.
SERESS Akkor legalább most legyél tekintettel arra, amit kérek. *(Váratlanul felcsattan, mert valóban kikészültek az idegei)* Egy kis nyugalmat, az istenért, igen?!

ALES *(a nagy hangra felriad, körülnéz, majd újból visszahajítja fejét az asztalra)*
MARGÓ Pszt!
SERESS *(Bertához, higgadtan)* Maga

meg, szegénykém, menjen innen. Menjen aludni. Vagy sétálni. Még jobb, ha elkészíti a reggelit. Vagy, bánom én, csinál, amit akar. *(Berta nem mozdul. Margóhoz)* Csodálom, hogy mindig eléred, amit akarsz. Most. . . jobb?
MARGÓ *(leteszi a pisztolyt, nyújtózik)* Igen. Most jobb.
SERESS Nem mondom, drága mulatság téged kielégíteni. Mindig is az volt.
MARGÓ Mert drága nő vagyok!
SERESS De nagyon jól tudod, hogy a hisztériát nem bírom. Es... időközben tönkrementek az idegeim. Nem tudok aludni, Egyszerűen... képtelen vagyok rá.
MARGÓ Kevesebbet füstölnél. . . SERESS Ja? *(Elhnyomja a szivarját)* MARGÓ És... kevesebbet foglalkoznál az államügyekkel... Es megtanulnál végre... élni ! Szabadon ! Az ösztönök szerint!
SERESS *(lemondóan legyint)* Hja. . .
MARGÓ Seresském, te csak totózájól.
SERESS *(felcsattan)* És ha lövöldöznek?!
ALES *(felemeli a fejét)*
MARGÓ Semmi baj, drágám.
ALES *(visszahajol)*
SERESS *(halkabban, fojtottan)* És ha szabad utat engednek bárminek ? Jól van, megtörtént a malőr, ne beszéljünk róla többet, mint amennyit megérdemel. Mindenesetre kizárólag annyit tudtál elérni, hogy most kereshetek új embert. Most kereshetek, amikor mindenki katona.
MARGÓ Megmaradt a rend. Nem kis dolog. Továbbra sincs összekeverve a szezon a fazonnal. *(Felemeli a pisztolyt)* Akarod hallani még egyszer, százig?
SERESS Margó. . . összeszorul a gyomrom, ahányszor csak arra a pisztolyra nézek. *(Bertához)* Maga most itt fog állni ? *(Margónak)* A mi kezünket meg-köti a történelmi küldetés.
MARGÓ Akkor is példát kellett mutatnia valakinek.
SERESS Azzal a külön záradékkal, hogy ez itt az én birtokom, következképpen én vagyok a gazda, cselédnek bíró, papnak, tanítónak kegyúr... és hogy még a temető is az enyém. Ebből kifolyólag a baba, meg a halottkém is. *(Bertához)* Természetes kötelességem hát kegydíjat adni. De az ügy, remélem, köztünk marad. . . mondhatni, a családban!

(Berta nem mozdul)

MARGÓ Talán valami megpattant benne. Áll és néz, akár a faszent. *(Bertához)* Ne vádoljon, kedveském, hiszen a dolgokon már úgysem tudunk segíteni. Ez volt megírva a sors nagykönyvében. *(Seresshez)* Tudod, imponál, hogy ez a tulok csőre töltött fegyverrel sétál. Ez új. Lehetséges, hogy megtanult löni is?
SERESS *(döcögve nevet)*
MARGÓ Mindenesetre titokban tanulta. A tudtomon kívül.
SERESS Ne bántsod folyton!
MARGÓ Megvan rá az okom. *(Ales álomittasan felemeli a fejét. Margó átnyúl az asztalon, és lenyomja)* Aludj, nyugodtan. Ahogy szoktad. *(Seresshez)* Akár a gyerek! Gyakran sajnálom. Jobbat érdemelne.
SERESS *(elgondolkozva)* Tudod... teli vagyunk jobbra érdemes emberekkel. Teli vagyunk megrekedt emberekkel. Teli vagyunk álmodozókkal. Mintha az egész

nemzetfenntartó elem ráborult volna az asztalra. Kifáradt talán? Es éppen most?
MARGÓ Miért? Most mi van?
SERESS Az van, kedves Margó, hogy ebben a kutyaszorítóban végre ki kellene találunk már valamit, mert ha nem mi találunk ki, akkor majd kitalál más. Mert akkor minket egy ugrásra kész erő félreállít.
MARGÓ Ne mond!
SERESS Kaszaskereszt, horogkereszt, nyilaskereszt. Erről van szó, drágám. A csőcselekről. Ma még csak az ingekbe boldul bele. Holnap a hatalomba. Barna ing, fekete ing, zöld ing... komoly tárgyaló fél ezt nem veheti komolyan.
MARGÓ Hát majd csináltatnak zsakettet.
SERESS Rádadásul ez a mánia elriaszthatja a komolyabb üzleti köröket. Mit lehet kezdeni egy olyan országgal, ahol csak a féhőneműipar van kifejlődve? Nem-csak ejtőernyősöket várunk, hanem valami tőkét is.
MARGÓ És ezek... elriasztanak... ?
SERESS Ezek el. Csak mi tudjuk lehetetlen finoman megoldani a dolgot, hiszen... hogy mást ne mondjak... mi beszélünk világnyelveket, nyilasékból meg dől a hagymaszag.
MARGÓ *(kíváncsian belelehel a markába, többször is. Megnyugszik)* Cigaretaszagom van, pedig nem is cigarettázom. Mit kell nektek finoman megoldani?
SERESS Hogy ne haragudjék ránk se Hitler, se Roosevelt, se Churchill.
MARGÓ Aha. *(Elismerő mosollyal csóválja a fejét)* Mindig nagy ravasz voltál!
SERESS Ezért leszek külügyminiszter.
FUTAR *(izadtan, talpig bőrruhában belép. Egy csomagot ad Seressnek. Kimegy)*
SERESS Hallottál motorzúgást ? *(Kibontja a csomagot. Egy zsakettet vesz ki belőle)* No, addig nincs baj, amíg minden kerék ilyen szépen működik.
MARGÓ Te nem adsz a boynak borravalót?
SERESS Ez nem boy, ez a kabinetiroda futárja. *(Motorzúgás)* Sivatagi motoron jár. Rommel-féle motoron. *(Belebújik a zakóba, magához próbálja a nadrágot)* Szerencsére az ellátórészleg is működik. Most már aláíratom a szerződést. *(Kutat a csomagban)* De hol a cipő?
MARGÓ A lábamon.
SERESS Ne tréfáljunk. Ami a lábamon van, az barna cipő. Es ehhez lakk-fekete kell.
MARGÓ Ugyan!
SERESS Kedves Margó, én Kánya Kálmán tanítványa vagyok. *(Leroskad a székre, összetörtén)* Hát így néz ki ez. Leküldik a nyakkendő. Itt a zakó, a nadrág. És hol a cipő, kérem én. Hol?
MARGÓ Zokni sincs.
SERESS Ilyen ország... ?!
MARGÓ Ámbár. . . a férjem fekete zoknit hord.
SERESS Es most húzzam le a csizmáját? Kérlek, ez a fátum. Szeretón még osztózik az ember, de zoknin, úriemberek között, nem szokás.
MARGÓ És ha küldenél egy rádiogramot?
SERESS Szegény hazám ! *(Ráförmed Bertára)* Még mindig itt van? Gyászol, vagy virraszt, vagy mi?
BERTA Várom, hogy legalább megköveszenek.
SERESS *(ingerülten, Margóhoz)* Mit mond?
MARGÓ Én se értem. Mozog a szája, de nem értem.

SERESS Magyarul beszéljen, kérem!

BERTA Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a fájdalom enyhíthessen. Hogy ha elbántak veled, legalább megkövessék. Géza úr szeretett engem, és én is szerettem őt.

MARGÓ Valami... hottenotta.

SERESS Vagy... tót. (Bertához) Du ju szpik inglis? Parlé vu franszé? Sprechen zi dajcs? (Margóhoz) Más világnyelvet nem tudok.

MARGÓ (Bertához) Ne ingerelje a miniszter urat, mert épp eléggé ingerli a gyomra. Apropó... nem maradt ránk a megboldogultól netán egy lakkcipő?

KÖZEG (kitárja az ajtót, belép) Átvesszük a hatalmat, alázatosan.

(Mögötte, deresen, begyalogol a Próbaközeg, és leül a heverőre, puskáját térde közé veszi)

A horthysta álnok úri bitangság helyett ugyanis megalakult a Kárpát-Duna Nagyhaza, vitéz Beregffy altábornagy urat pedig dringende felhívták Pestre. De maguk, persze, nem hallgatnak rá-diót.

SERESS Mi alakult meg?

KÖZEG A Nagyhaza. Itt, hátul, minden a miénk, egészen Sopronkőhidáig. SERESS Tessék távozni, kérem!

KÖZEG Kegyelmes uram... a huncutságnak vége.

SERESS Tessék kiállni az ajtó elé, és védelmezni minket.

KÖZEG Én édes kis pofám, Seress... nem voltál te, mondjuk, valamikor Schwartz?

SERESS (felugrik) Ezt a stílust... ezt a hangot... én kikérem magamnak! KÖZEG Nyugalom, majd ügyis megmutassa a micsodád. Ha nem voltál, ül le.

SERESS (elképedve leül)

KÖZEG (Margónak) A kiskegyvedről meg ügyis tudjuk, hogy árja. (Próbaközeghez) Lát már?

(Próbaközeg üres tekintettel, mozdulatlanul néz rá)

A szemhéja, kérem tisztelettel, a nagy hidegben idefagyott persze a golyóra. Sokáig kellett várnunk, míg ez a perc bekövetkezett.

SERESS Milyen perc?

KÖZEG Itt csak én kérdezek. Az a perc, amelyikbe a talajgyökér végül is belehatolt a talajgödörbe. Világos? (Egy székkel középre állít) Tessék, ez lesz a számon kérő szék. (Margónak) Margócska meg ne birizgálja azt a vacakot, mert a végén meg berezelek.

MARGÓ (ledobja a pisztolyt) Ez a nő... (Bertára mutat) szeretne mondani valamit, de amit mond, azt bizony mi sem értjük, ennél fogva nyilvánvalóan idegen személy, közeg úr, sőt úgy is mondhatnám, hazátlan.

KÖZEG Értem. Köszönettel értem. (Bertához lép, végigméri) No, mire várunk, mire?

BERTA A megkövetésre.

KÖZEG Mit mondunk? Mit mondunk?

BERTA Tessék Géza úr emlékét megkövetni. Különbén nem tudom eltemetni őt!

KÖZEG (Margóhoz) Furcsa. Csakugyan egy szavát se érteni. (Bertához) Mi vagy te? Csetnik? Partizán?

MARGÓ Figyeli a tekintetét?

KÖZEG Kezicsókolom, itt minden meg van figyelve. (Seresshez) No, Seress úr, ülünk csak le ide, és mondjuk el szépen, hogyan akarnánk elfűrészelni a nagynémet szövetségi tengelyt, holott minden gépkocsira kiirtuk már, hogy VÉ, vagyis Győzelem?

SERESS (fölkel, és nehézkesen a székhez megy, beleül)

KÖZEG (körbetekint) Akinek valamiféle előadnivalója van vele kapcsolatban, most adja elő, és nekem.

BERTA (megfordul és kimegy)

KÖZEG (fejcsóválva, rosszállón nézi ezt a távozást) Ej, ej...! (Seresshez) Hogyan is paktálnánk az ellenséggel?

SERESS Közvetítők útján. Az angolszász hatalmak marokkói partraszállása nálunk igen nagy nyugtalanságot és izgalmat váltott ki.

KÖZEG (Margóhoz) Marokkó... az hol van?

MARGÓ Afrikában.

KÖZEG És ez váltott ki izgalmat?

SERESS Ez. A marokkói partraszállás után ugyanis nem tűnt már olyan lehetetlennek a szövetségesek kezdeményezése Olaszországban, de még inkább... a Balkánon.

KÖZEG (Margóhoz) Az hol van?

MARGÓ Olaszország?

KÖZEG A Balkán.

SERESS (sóhajva) Az itt van, barátom. Tükrözi a helyzetet, hogy jobb körökben akkor terjedt el nálunk a „Brush Your English!” című nyelvkönyv, ami annyit tesz, hogy „Frissítsd fel angol tudásodat!”, illetve kefeld át. Jelzem, erről a brit sajtó is megemlékezett. Ránkfért. Nemzetközi megítélésünk végül is a mélypontra volt.

KÖZEG Az hol van?

SERESS A béka feneké alatt.

KÖZEG Most majd megemeljük.

SERESS Mindinkább nyomasztott benünket az is, hogy voltak ugyan katonáink... például Voronyezsnél... de minden átmenet nélkül megtámadták őket. Harcra viszont nem voltunk berendezkedve. A világ se tudta megérteni, mit keresünk éppen ott. A főméltóságú úr, mindezt fölmérve, arra kérte hát a német főbajtársat, hogy eresszen minket hátra. Szó ami szó, hátraeresztett. Csakhogy ott meg... eben guba... partizánvadászatra kaptunk megbízást! Mit lehet csinálni ilyenkor?

KÖZEG Kevesebbet okoskodni. Van vezér, mutatja az irányt, gyerünk.

SERESS Mindenképpen szükségesnek látszott, hogy legalább megmagyarázzuk a dolgokat. Küldtünk a külügyből egy segédtanácsost Ankarába. El is jutott az angol követ előszobájáig. De nem tovább. (Magyarázóan) Ankara... Törökország. Akárcsak Isztambul, vagyis Konstantinápoly.

KÖZEG Éreztem én, hogy itt valami nagyon bűzlik.

MARGÓ Kedves közeg úr, ha állandóan félbeszakítja a vallomást, soha nem jutunk a végére. Pedig még én is vallani akarok.

KÖZEG Csak nyugodtan! Csak nyugodtan! SERESS Illetékes londoni körök pedig azt válaszolták a közeledési kísérletünkre, hogy... szó szerint idézem... (Papírt vesz elő, onnan olvassa)Magyarország mindaddig, míg Anglia szövetségei ellen harcol, és a tengelyt támogat-

ja, nem számíthat sem segítségre, sem kíméletre.” (Összehajtogatja és gondosan elteszi a papírt) Le is vontuk a megfelelő tanulságot.

MARGÓ No, erre én is kíváncsi vagyok! SERESS Margó, úgy tesz, mintha nem tudná maga is. Hát... hogy akkor, ha hiába küldjük oda a mi embereinket, ők küldjék az embereiket ide. Persze, ejtőernyővel. Valahogyan csak kívárvuk.

MARGÓ De hiszen ez... nonszensz!

SERESS (felemeli az ujját) Kedvesem, a magas politikában mindig az a rokonszenves, ami lehetetlen. Mert akkor nincsenek lebonnyolítási nehézségek. Helyzetünk jellemzésére Szegegy-Maszák ezért szögezte le az alábbiakat... (Másik papírt vesz elő, olvas) „A jelen pillanatban, amikor Németországnak az európai kontinensen Oroszország az egyedüli katonai ellenfele, és figyelembe véve az Oroszország részéről fenyegető veszélyt, Magyarország átmenetileg képtelen bármely konkrét lépésre, amely a tengelyből való kiváláshoz és különbsége megkötéséhez vezetne. Magyarországnak nincs más választása, mint hogy megmarad a tengely mellett, és ugyanakkor megőrzi a jelenlegi viszonylagos mozgásszabadságát.” (Leereszti a papírt) KÖZEG Pedig itt... mozgásszabadság, kérem szépen, nem létezik. Se viszonylagos, se... hogyan is mondjam... MARGÓ...abszolút.

KÖZEG Se abszolút. Plusz még... azt se tudjuk már, kicsoda ez a Szegegy-Maszák. SERESS Aladár akkor a külügyminisztérium politikai osztályának helyettes vezetője volt. S e direktíván mit se változtat, hogy időközben megtörtént a partraszállás Európában is, mert nem a Balkánon történt, hanem Franciaországban.

KÖZEG (Margóhoz) Az hol van? SERESS

Maga, barátom, egy barom. (Margóhoz)

Miért ment ki Berta? MARGÓ Mit tudom én!

SERESS Kérem, én szeretném elkerülni, hogy az itt elhangzottak illetéktelen fülekbe jussanak.

MARGÓ (feláll) Értem. Világos. (Ki-megy)

KÖZEG Kegyelmes úr, nagyon okosan tettét csinálni... mert végül is... ébren...

most csak ketten vagyunk. SERESS

Mennyi?

KÖZEG Ötezer.

SERESS Ötezer pengő...?!

KÖZEG (telkesen) Német birodalmi márka!

SERESS Hát az... van nálam! (Leszámolja a pénzt) Lírát ne adjak?

KÖZEG (elrakja a pénzt) Ez lesz a jó pénz, kegyelmes uram, amióta csak meg-van a csodafegyver.

SERESS Megvan?! Es ezt csak most mondja?

KÖZEG Mert csak most került kiosztásra.

SERESS (felugrik, elveszti letargiáját, kiált) Megvan! Hallod?!

ALES (fölrriad)

SERESS Barátom, minden megváltozott!

ALES Megjötték?

SERESS Most már jöhetnek! Megvan... mi is a neve?

KÖZEG Szálasi-röppentyű, alázatosan.

ALES A... micsoda?

SERESS A csodafegyver.

ALES (visszafeküdne) Majd az éjtősohknél szólj nekem.

SERESS Az isten áldjon meg, legalább egyszer szinkronba kerülne a történelemmel!

ALES *(kelletlenül felébred)* Hadd hal-lom... mi ez? Mi ez?

KÖZEG Ilyen kis kézigránátféle. Mint az öklöm. Elvágólagosan ráilleszti az ember gyereke a puskacsó végére, és kilövi, sutty!

ALES Kilövi, ezt értem. De mi történik azután?

KÖZEG Ha kilötte, elrepül.

ALES Ez nem egészen világos. Ki röpül el? Aki lötte?

KÖZEG A röppentyű röpül el, alázatosan jelentem, azért is ez a neve. Magyar szakértők fundálták ki. Magyar vezérről nevezték el. Magyarul röpül.

ALES És mennyire?

KÖZEG Nagyon.

ALES Úgy értem, milyen távolságra?

KÖZEG Hát... megvan az vagy ötven méter is... vagy száz!

SERESS És maga már látott ilyet? KÖZEG A járőrtársam látott. És neki magas fokú emlékezőképessége, valamint helyzetfelismerő szimata van. *(Berta és Margó belép. Közeg meglátja Bertát)* Ej, ej, hát megszökünk, megszökünk?

MARGÓ Nem szökött sehova. A konyhában ült.

SERESS És... a reggeli?

ALES Drágám, fel van találva a csoda-fegyver... Es elrepül, aki kilövi. SERESS Fordítva!

ALES És fordítva repül. *(Hihetetlenül, Seressnek)* Farral előre! Ne mondd! Meg-értem, hogy felébresztettek.

MARGÓ *(Bertára)* Ennek változatlanul olyan a tekintete.

ALES Milyen?

MARGÓ Hát... olyan...

ALES *(Seresshez)* Érted te ezt?

SERESS Értem. Tudom is, milyen az a tekintet, ha olyan. Aki szegény, és a közelünkbe kerül, az mind csak néz, pontosan így néz a simlédere alól. És én azt is nagyon jól tudom, hogy mit gondol olyankor.

KÖZEG Mi, kegyelmes úr, az ilyen tekintetért... hát, hogyan is mondjam... szóval ütünk.

SERESS Elég szomorú. Érv kellene, barátaim, érv! Hogy testvéreként ölelhessük meg egymást. Mert odabent... *(Bertához)* ...igaz? Komor gondolatok forognak.

MARGÓ Szerintem nincsenek is gondolatai. És érzeményei se lehetnek, mivel-hogy primitív. Talán fél.

SERESS Margó, kérem, ha én most föl-fedném, hogy mire szoktak általában az efféle népek gondolni, akkor maga most nagyon csodálkozna, és a próbaközeg úr lába közt elsülne a fegyver.

MARGÓ Ne titkolózzék!

SERESS Mintha megszűnt volna közöttünk a kommunikáció. Ha kimegyek a summások közé, mind megáll, és néz.

ALES Hát ne menj *közéjük!*

SERESS Hacsak nem muszáj, nem is megyek. De bizonyos esetekben az ilyesmi mégsem elkerülhető. Ilyen volt például az első világháború.

ALES Kivált a vége felé.

SERESS Igen. Leginkább akkor.

ALES Kérlek szépen, mi lúdbőröztünk. A légénység arcán jól lehetett látni, hogy mire gondol. Hogy szívesen venné, ha

belémakadna egy afféle eltévedt golyó. Akkor így mondták, eltévedt golyó. Főleg azután, hogy tizenhétben, tudod...?

SERESS Mit...?

ALES Hát, hogy tizenhétben... szóval ott... ami... hogy úgy mondjam... kitört!

(A Próbaközeg puskája elsül. Dörrenés, füst)

MARGÓ Jesszusom!

KÖZEG Ne tessék előtte ilyeneket mondani, alezredes úr, kérem. Felszólítás nélkül tüzel. A füle végül is nincs be-fagyva.

(Próbaközeg, anélkül, hogy a fegyvertartásán változtatna, újratölti a puskát)

ALES Tudjátok, mit ennék én most a leg-szívesebben? Egy jó kis bablevest. Jókaibablevest.

SERESS Persze, ez is turáni átok. Komoly dolgokról folyik a szó, és hol kötünk ki mindig? A zabánál.

ALES Elnézés.

MARGÓ En is szeretnék beülni abba a székbe!

ALES Isten őrizz!

KÖZEG Tessék parancsolni!

SERESS Kérem, egy örültséget már csinált.

MARGÓ Miért? Mitől félnék az urak?

ALES *(Bertához)* Ja, és uborkát is ennék, tejföllel. Ha ennyit iszom, szükséges valami savanyú. Es a tej.

SERESS Megkérhetlek, hogy ilyesmiről ne fecsegi?

ALES Jó. Nem... fecsegek...! Savad van? Egyetlen orvossága van ennek, a rahat- lokum.

SERESS Az micsoda?

ALES Delikatesz. Török.

SERESS Viccelődj mással.

ALES Érdekes, rólam senki nem tudja feltételezni, hogy bármit is komolyan mondok. *(Bertához)* Kedveském, már csak maga segíthet.

KÖZEG Nem fog ez a nő csinálni maguknak már semmit, tisztelettel. Látom a szemén.

MARGÓ Szabotál?

KÖZEG Kezicsókolom, nekünk ebben gyakorlatunk van. Szabad felajánlani a szolgálatainkat?

SERESS Csak semmi erőszak!

MARGÓ *(mérgesen)* Mindenesetre meglepő, hogy újra és újra velek vagyunk kénytelenek foglalkozni. Jobb téma nincs is a világon?

SERESS *(Bertához)* Kérem... maga... hogy úgy mondjam... egy ideje fumigál minket. Füstnek néz. Mintha itt se lennének?

(Berta nem válaszol) Talán nem hajlandó szolgálni tovább?

MARGÓ Felmond...

SERESS *(komolyan)* Felmond?

ALES Jelzem, Bertuska Géza úrnál szolgál.

SERESS Kérlek...!

ALES Csak azért mondom, hogy másnak nem is mondhat fel, kizárólag neki.

SERESS *(ingatja a fejét)* Te csak nem akarsz megjavulni, Franci. Ez tapintatlan megjegyzés volt.

ALES Oppardon! Igaz is! Géza... *(Kezével jelzi, hogy Géza úr lelke elszállt)* Értem. Felmondhat, persze, az úristen-nél! Persze!

SERESS *(Bertához)* Visszamenne, tehát, Békésbe?

KÖZEG Oda már nem lehet.

MARGÓ Még egyáltalán nincs elengedve.

KÖZEG Békés megyében ugyanis már nem mi vagyunk.

SERESS Hanem?

KÖZEG Hát... a debreceni kormány.

SERESS Miféle kormány?

KÖZEG A futár beszélte. Változott a hadi helyzet.

SERESS Nem értem.

KÖZEG A hír bizalmas. Debrecenben megalakult egy... miféle is? Egy... demokratikus kormány, vagy milyen. De a kilátás biztató.

ALES Igaz is... a röppentyű! *(Seresshez)* Öregem, ha Debrecenben van egy kormány, és te itt lopod a napot, akkor fuccs a külügyi tárcának.

SERESS És akkor nem is mi vagyunk Debrecenben.

MARGÓ Mikor történhetett ez?

ALES Ámbár, ha ez a kormány demokratikus kormány, akkor semmiképpen nem lehet magyar. Nyugodj meg, kérlek. Az előbb egyébként is nem Debrecen mondtál, ha jól jegyeztem meg, hanem Londont.

SERESS *(lemondóan legyint)* Most már mindenféle kormány van.

KÖZEG Mi is elköltözünk, alázatosan.

ALES Nem várják meg az ejtőernyősöket?

KÖZEG Hát ugye... nekünk azok se örülnének. Hát, ugye... mi inkább csak elkereközünk.

KÖZEG *(szereli a biciklikereket a rádiókészülékről)* Erre meg... tisztelettel... talán már nem is lesz szükség.

SERESS Ha megfoszt a kapcsolatteremtés lehetőségétől, nagyon nagy baj lesz, barátom! *(Közeg megáll a szereléssel)* Aprópó, nincs véletlenül egy lakkcipője?

KÖZEG Á, nekünk...?

ALES *(Próbaközegre)* Neki se?

(Próbaközeg vetközni kezd)

KÖZEG Józsi! Mit csinálsz?

SERESS Tessék visszaerősíteni azt a ke-reket.

KÖZEG Még ha elviszem is, kegyelmes úr, fogni azért mindent lehet. *(Próbaközeghez)* Hallod? Mi van? *(Aleshez)* Talán a nagyságos asszony gyakorolt rá valami befolyást. Előre is elnézést kérek.

MARGÓ Miért? Ilyenkor mit szokott csinálni?

KÖZEG Lehetséges, hogy kölniillatot érez.

(Próbaközeg szimatol)

Olyan orra van ennek kérem, akár a vadászkutyának. *(Próbaközeghez)* Füstöl valami? Ég?

ALES Akkor nem vetközne.

SERESS Uraim, öltözék híján nem tudom betölteni történelmi küldetésemet.

(Próbaközeg hosszú fehér alsóban áll, és azzal kísérletezik, hogy széttörje puskáját a térdén. Ez csak nehezen sikerül majd)

Mint már annyiszor az évszázadok folyamán, ezúttal is a fatális véletlenek egész sora szól közbe. Arra kérlek hát, Francikám, állj az ablakhoz, a rádiófigyelés-

ról térjünk át a vizuálisra, és rögtön jelentsd, ha repülőzúgást hallasz.

ALES (komoly hivatástudattal) Igen. Értem. (Az ablakhoz megy) Merre néztek?

SERESS Fülelj.

ALES Kérlek, ez esetben nem fogom látni az ejtőernyősöket.

KÖZEG Talán tessék felfelé nézni.

ALES Ja, persze! És közben... fülelek! Tarthatok egy próbát? (Belehallgat a csöndbe) Még semmi.

SERESS (Bertához) Maga meg, kedves Berta, legyen nagylelkű, és lépjen át az eseményeken, hogy végre hasznát is vegyünk. Vendégeim joggal sérelmezhetik, hogy sehol a reggeli. Mivel átállásunk mindenképpen zökkenőmentes, az életnek mennie kell. Vagy... abban reménykedik talán, hogy ezzel a... hogyan is mondjam... ezzel a makacskodásával megszegyenit minket? Netán vádol?

BERTA Kérem szépen... semmi más nem kérek, igazán... csupán annyit, hogy... .

MARGÓ (közbevág) Eresszük el. (Berta elé lép. Tagoltan) Már nem haragszom magára. Nem is tegezem, hallhatja.

ALES Pszt! (Mindenki oda figyel rá) Semmi!

MARGÓ Megrendültségében pedig osztózom. Így... rendben vagyunk? BERTA Nem... nem is magam miatt.

SERESS Mit mond?

MARGÓ Kérem, én végül is megkövettem. Azt próbáltam közölni vele, hogy megrendültségében osztózom, és ez tulajdonképpen ugyanaz. Megalázó, belátom. De különben csakugyan nem lesz reggeli.

SERESS Egy teát sem tud főzni?

MARGÓ Kedvesem, én soha nem tudtam, hogy egy lakásban merre van a konyha. Ilyen körmökkel amúgy sem mennék semmire. De hát... azért vannak... ők!

BERTA Félre tetszik érteni, nem a munkától félek. Az emberséget az embernek... vagy, hogyan is mondjam... szóval azt, ami neki, már tessék megengedni, szóval... jár... és ha...

ALES (közbekiált az ablaktól) Csönd legyen! Jönnék!

(Mindenki megdermed)

SERESS Uraim... ünnepi ez a pillanat. (Margóhoz) Megengedi, hogy nadrágot cseréljek? (Leveti a régi nadrágot, felhúzza a zsakett-nadrágot)

MARGÓ (miközben Seress átöltözik) Drágám, maga most éppen olyan, mint ez a próba-mikulás. Ne szégyellje, ne szégyellje.

KÖZEG (Aleshez) Merről jönnek, tessék mondani?

ALES Most újra nem hallok semmit.

KÖZEG Nyilván keringenek. Még szerencse, hogy nincsen nálunk röppentyű. Azért szívesen közibük durrantanék. Csupa olyan... plutokrata lesz, tessék mondani?

SERESS Megtiltom, hogy lövöldözzön. Es... én fogok velük beszélni.

KÖZEG Akkor most a kegyelmes úr lesz a vezér. (Próbaközeghez) Mit idélenkedsz itt?

(Próbaközeg elhúzza a heverőt, és be-guggol mögéje)

ALES Megint morog valami.

SERESS (az ablakhoz lépdel. Margóhoz) Most mondja meg...! Zsakett... és barna cipő! (Alesnek) Hadd halljam! (Hallgatózik, visszasiet a rádióhoz, bekapcsolja) Lehetséges, hogy a koordinátákat nem lelik.

MARGÓ Ők? Ugyan!

ALES (elunja a figyelést) Kérlek, az a véleményem, hogy célszerűbb figyelni a rádiót. Ugrás előtt nyilván jelentkezik valaki.

SERESS Végre egy értelmes ötlet.

ALES Amilyen fejlettek technikailag, kérek, csak beleszólnak, hogy halló, halló, miszter Seress?

MARGÓ Hülye!

ALES Miért? Nem csodálkoznék, ha csinálnának egy fényképet is. Végül is te vagy a designált külügyminiszter. En pedig átmentettem a lovakat.

MARGÓ (Seresshez) No, mi van? SERESS Várni kell, amíg a lámpák bemelegszenek.

(Lassan erősödve kezd szólni a rádió: férfihang énekel benne, kórus válaszol rá. Lassú és félreérthetetlen orosz melódia)

Itt van! (Hallgatja. Csalódottan) Nem, ez valami kalózkodó. Csak hogy... kalózkodó mégsem lehet, mert valahol a közelben sugároz.

BERTA (érdeklődve közelebb megy a kék-szülékhez)

MARGÓ Kedvesem, azt ugye nem gondolja komolyan, hogy ő is rajta lesz a fotón?

SERESS Kicsoda?

MARGÓ Ő!

SERESS (elmosolyodik) Történelmi naivítás volna. (Bertához) Istenemre, ne boszszantszon már... kérem! Álljon arrébb!

ALES Inkább az ablakhoz álljunk!

SERESS El fog futni a méreg...!

MARGÓ (az ablakhoz siet) Ide! Ide!

SERESS Tessék kimenni a képből! Mit mondtam? (Felemeli a tenyerét, megnézi: ekkor jön rá, hogy a legszívesebben arcul ütné Bertát)

MARGÓ Nos?

BERTA (rémülten kitér az ütés elől. A színpad sarkába fut. Kínéz a nézőtérre) ALES Próbáljuk el a csoportképet. (Közeg, Margó, majd Seress odaállnak melléje. Az ablakra) Ha innen jönnek... (Rendezői őket)... így...

SZERZSÁNT (jön előre a nézőtérre. Tábori és korántsem kivasalt szovjet katonai egyenruha van rajta. Az énekszó megáll. Felnezi Bertára) Nu?

BERTA (csodálkozva nézi)

SZERZSÁNT Nu, papszálusztá?

BERTA (halványan elmosolyodik. Int) Erre tessék! Erre!

SZERZSÁNT (könnyedén felugrik a színpadra. Körülnéz. Próbaközeg nagy port verve fel, becsúszik a heverő alá. Ales megdermed. Margó maga elé kapja a kezét. Seress egy félszeg lépést tesz előre. Szerzsánt azonban nem vesz róluk tudomást, Bertához) Nu? (Odafordul a nézőtérhez, elmosolyodik) Nu, kak? (Újra a kórus, nagy erővel)

Függöny

